

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion, Sive Manuale Confessoriorum Et Poenitentium

Azpilcueta, Martín de

Antverpiæ, 1625

De secundo præcepto, De non vane iurando. cap. 12.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41661

non afferunt, nullum esset peccatum, sed potius meritum, vt recte docuit Caeteranus *b*

42 *Trigesimonono* peccat mortaliter, qui credit habere aliquid diuinitatis cœli planetas, Saturnum, Iouem, Martem, Solem, Mercurium, Venerem, & Lunam. Qui item credit, cœlicolas homines illos idololatrias & facinorosos, Herculem, Bacchum, Iouem, & id genus alios, vel fœminas inhonestas, vt Venerem, Iunonem, & id genus alias, quos, & quas gentiles suis in libris celebrant, & stolidissime extollunt.

Quadragesimo peccant magistri, qui prælegentes libros & fabulas gentilium poetarū, & aduertentes, vel aduertere debentes quod discipuli incipiunt credere, illos, vel illas habuisse, habere aliquam diuinitatem, non monent eos veritatem Catholicam, vt scilicet firmiter sibi persuadeant, illos fuisse homines puros, & vitijs magis quam virtutibus deditos, cruciarique iam inferno, cruciatumq; iri eternum: quia nisi hoc fecerint, videntur eorum errori consentire, & quos possunt ab eo non reuocare. *a* In quo, vt scio magistros meos olim peccasse, ita credo plurimos nunc quoque peccare, quos à concionatoribus frequenter moneri è re Christiana arbitror.

Quadragesimoprimo peccat mortaliter, qui cōsentit supradictis aliquo ex illis nouem modis, *b* relatis.

h In dīctō art. 1.

a Contra c. 1 Pauli ad Romanos, & c. 1 de offic. delegat. & canonū, 2 q. 1. & c. qui potest. & multa alia. 23. q. 3. *b* Eod. cap. num. 16.

De secundo præcepto Decalogi, de non assumendo nomen Dei in vanum.

CAPVT XII.

- 1 *Præceptum secundum Decalogi quid per nomē Dei comprehendat.*
- 2 *Iurare quid sit. Et est actus latriæ & religionis, num. 2.*
- 3 *Iuramentum sine tribus comitibus peccatum, & est duplex.*
- 4 *Iurare numquam licere dicens, est hæreticus.*
- 5 *Iurare per creaturas quando blasphemia.*
- 6 *Iurans falsa vt peccat, & seq.*
- 7 *Iurare secundam suam intentionem, & non illius, cui iuratur, vt peccat, num. 9.*
- 8 *Iuramentum rei parue an obliget ad mortale.*
- 9 *Iuramentum conditionale quod ligat, nu. 20. & quod factum sine animo adimplendi, num. 13. & quod factum contra consilia, nume. 15 & 16. & quod dolosum num. 13. 14. & quod factum de re vana, num. 17.*
- 10 *Iuramentum de redeundo in carcerem quod ligat, & quando factum secundum intentionem remotam eius, cui iuratur, numer. 19.*
- 11 *Peccat qui talem ad iurandum inducit, & qui sic famules, num. 21.*
- 12 *Iuramentum de secreto seruando quando ligat, & nu. 23.*

g Esod. 10.
iuxta glossas
& opinionem
communem.
a In explica-
tione secūdi
præcepti
b In verbo
interrogatio
secūdi præ-
cepti. iurare
quid.
c In rub. de
iureiur.
d In summa
2.1. q. 1.
e 2. 2. q. 89.
art. 1. & in 3.
d. 39. q. 1.
f In rub. de
iureiur.
g 2. 2. par.
tit. 10. ca. 2.

h Arg. Jacobi
ca. 5. & c. & si
Christus, de
iureiur. &
gl. singul. ca.
quod res. 1.
qu. 7. & c.
i In dicta, q.
89. ar. 1.

k In non om-
nis, ff. de reb.
cred. & c. ad
audienti. m.
de decim.
l cap. à nobis
2. de sent.
excom. secū-
dam S. Tho.
2. 2. q. 89. art.
4. & probat
dictum ca. &
Christus.

m 2. 2. q. 89.
art. 2.

Pro fundamento dicendorum præsupponimus primo, non solum illum assumere nomen Dei in vanum, qui per eum malè iurat, vel bene iuratum male adimplet, e sed etiam eum, qui malè vouet, vel male adimplet quod bene vouit: vel qui effudit blasphemias, aut iniuriosa verba contra Deum & Sãctos: quod rectè sensit Conc. Colonien. a & alij, in quibus est Angelus. b Dicemus autem primo de hoc præcepto, quatenus agit de iuramento: & mox de eodem, quatenus comprehendit votum. Demũ de eodem, quatenus vetat blasphemiam.

Secundo præsupponimus, quod *Iurare est affirmare, vel negare aliquid, adducendo ex ore se vel tacite Deum in testem tanquam infallibilem veritatem*, iuxta ea, quæ diximus, sequentes sentum glossæ, d & mentem S. Thom. e & aliorum ibidem, & Goffredi, & aliorum. f & S. Antonini. g

Dixi, *Expresse*, ad includendũ iuramenta, quæ sũt huiusmodi verbis, *Allego, vel facio Deum testem huiusce rei. Tacite* autem, cum dicimus: *Vniuit Deus, per Deum* & c. vel nominando aliquã creaturam, in quantũ in ea resplendet diuina veritas: vt quãdo quis iurat per Euangelia, per sanctos, per Cœlũ, vel per salutẽ Domini sui: quod perinde est, ac si iuraret per Deum, cuius veritas est in Euangelio, vel per veritatem, quam Sancti crediderunt; vel per Deũ, à quo pedit salus Domini sui. h Idem facit, qui nominat creaturã aliquã à se dilectam, vt in ea diuina exerceatur iustitia, si verum non sit quod iurat: Vt qui iurat per vitam suam, aut patris, aut filiorũ, vel iurat adiuncta execratione, nisi quod iurauerit, verum fuerit: quod appellatur iuramentum per execrationem, vt sentit Tho. i & Caietanus declarauit, singulariter interim adnotans, non committere duplex peccatum, nempe execrationis & periurij, qui asserens aliquid falsi, insuper adiungit: *Hæc mihi faciat Deus*, & hæc addat, *nisi verũ sit, quod affirmo*. Cum enim ea execratio prolata sit sola causa aduocandi Deum in testem, non erit amplius quam periurium: nam actus agentium non extenduntur ultra intentionem eorum. k

2 Ex quibus infertur primo, iurare esse actum suapte natura bonum: quia est actus latriæ, siue religionis, quo diuinum honorem illi, per quem iuratur, exhibemus: allegatur enim tanquã infallibilis testis, & prima veritas, quæ Deus est. l

Infertur secundo eum, qui aliquid affirmat, vel negat, dicẽdo: *Per fidem meam, vel, In fide mea, vel, in veritate, nihil iurare*, si nomine fidei, aut veritatis nihil amplius, quam fidem & humanã veritatem intelligat, iuxta illam loquendi normã, qua principes & nobiles communiter vtī solent, dicentes: *Per fidem meam regalem, vel per fidem gentilis, siue nobilis hominis*. Neque etiam iurat, qui dicit: *Deus scit, an ego verum dicam*: Neque qui dicit: *Hoc dixerim coram Domino*, si careat intentione iurandi: non enim inuocat Deum, tanquam testem eorũ, quæ dicit, sed tanquã spectatorem, secundum Caiet. m quæ tamen non sequi-

mur in eo quod al-
verum dicere: qui er-
adducit, secundum
3 Infertur tertio,
requirit tres comi-
est, quod verum si-
reuerentia debita
peccatum est, per
stias: & S. Tho. d
ei veritas deest, ve-
confirmatur. Veni-
uerentia, vel iusti-
quod solum est ill-
quam veniale, secū-
time, & à nobis f-
- Infertur quarto, c
sertorij, quo vel pr-
promissorium, quo f-
modis peccari po-
iurando, vel male
4 Infertur quinto,
quatenus agit de
tura esse malũ, &
sed etiam est hære-
trarium contextu
k actus latriæ & r-
mum obtinet iura-

Secundo, qui iura-
lum aliquod, aut
id quod Dei prop-
buit creaturæ, quæ
Tertio, qui iurat
tione, aut respectu
testem infallibile
rem, & reuerentia
& ea quæ diximũ

5 Diximus, *Eam*
creaturam absque
nã in ea resplende-
cendi eam in teste
se, & non designa-
fuita exerceatur, n-
enim tunc adduci
peccatum existim
creaturæ coram D-
do iurant per crea-
tabilitate relucet b

mur in eo quod asserit, nō iurare illum, qui dixerit: *Deus scit me verum dicere*: qui enim huiusmodi verbis utitur, Deum vt testem adducit, secundum sanum & communem intellectum.

3 Inferitur tertio, quod omne iuramentū, ad hoc vt licitum sit, requirit tres comites, nempe *veritatem, iudicium & iustitiam*, hoc est, quod verum sit quod iuratur, & quod sit iustū, & quod cū reuerentia debita Deo fiat. Et si aliquod ex his tribus ei desit, peccatum est, per illud: *b Et iurabunt in veritate, & iudicio, & iustitia*: & S. Tho. d. Peccatum inquam, mortale regulariter, cum ei veritas deest, vel tāta iustitia, vt sit mortale, id quod iuramēto confirmatur. Veniale vero, cum non deest nisi iudicium, siue reuerentia, vel iustitia leuis, vt cum iurat quis, se facturū aliquid, quod solum est illicitum venialiter: non enim erit tūc amplius quam veniale, secundum communem sententiā, à Caiet. e optime, & à nobis f explicatam.

4 Inferitur quarto, quod duo sunt genera iuramenti. Alterum *asertoriū*, quo vel præterita vel præsentia asseruntur. Alterū vero *promissorium*, quo futura promittuntur: g & ideo duobus etiam modis peccari potest ratione iuramenti, scilicet, aut perperam iurando, vel male adimplendo quod recte iuratum est.

4 Inferitur quinto, quod peccat mortaliter contra hoc præceptū quatenus agit de iuramēto, *Primo*, qui credit iurare suapte natura esse malū, & nunquā licitū, & non solū mortaliter peccat, sed etiam est hæreticus, si pertinaciter id facit, quia id est contrarium contextui *b Deut. i* Est enim ex se, vt supra dictum est, hæc actus patriæ & religionis, quæ inter virtutes morales supremum obtinet principatum, secundum eundem S. Thom. l

Secundo, qui iurat per demonē, vel Mahometū, vel per Idolum aliquod, aut Deū falsum, *m* simulque blasphematur, quoniā id quod Dei propriū est, scilicet, esse infallibilē veritatem, tribuit creaturæ, quod est blasphemia, iuxta notata à S. Thom. n

Tertio, qui iurat per aliquam creaturam, nulla habita Dei ratione, aut respectu tacito vel expresso, eam adducens tanquam testem infallibilem suæ sententiæ, subindeque diuinum honorem, & reuerentiam ei tribuens, secundum omnium mentem, & ea quæ diximus supra. o

5 Diximus, *Eam adducens veluti testem, &c.* quoniam iurare per creaturam absque respectu tacito, vel expresso bonitatis diuinæ in ea resplendentis, & sine tacita vel expressa ratione adducendi eam in testem infallibilem, sed in talē, qualis ipsa est in se, & non designando ipsam tanquā obiectū, in quo diuina iustitia exerceatur, non esset meo quidem iudicio iuramentū: nō enim tunc adducitur Deus tanquam testis; neque etiam esse peccatum existimarem, quoniam nō adhibetur diuinus honor creaturæ coram Deo. a Verum est tamen quod Christiani, quādo iurant per creaturam aliquam sacram, vel in qua valde notabiliter refulcet bonitas diuina, qualia sunt, Cælum, Sol, Luna,

b Jerem. 4.
c Relatum in c. & iurabunt 72. q. 1. & dicitur & si Christus.
d 2. 2. qu. 89. ar. 2. & 3.
e Ibidem.
f In dicto c. & si Christus.
g Secundum Goffred. in summa de iure iur. ab omnibus receptum.
h Cap. 6.
i Et cap. & si Christus, de iur. S. Th. 2. 2. q. 89. ar. 2. & in 3. li. sent. dist. 39. ar. 1. Castico. li. 2. contra omnes hæreses, ver. iuramentum k Num. 2. l 2. 2. qu. 89. ar. 4. adiunctis quæ ait qu. 81. ar. 2. m Camouey 2. 2. qu. 1. n 2. 2. qu. 13. ar. 1. & 3. li. sent. di. 24. in exposit. Heteræ.
o Eodem, n. 2. & per cap. clericum, 22. q. 1. & S. Th. 2. 2. q. 89. ar. 6. & dict. 3. l. sent. di. 32. in exposit. lit.

a Vt patet ex supradictis, a. 1. & 2. & ex m. e. S. Thom. dict. dist. 39. qu. 1. ar. 1. 24. 4. & ad vlt. communiter receptum.

Luna, Stellæ, Lumen, & alia id genus, per Deū ipsum, qui eorū est Dominus, communiter iurare videntur, & saltē in foro exteriori excusabuntur à peccatō grauiſſimo deferendi honorē diuinum creature, sed iudicabuntur obſtricti vinculo iuramētū, in foro autem interiori, & coram Deo peccatū grauiſſimæ superstitionis admittunt, si prædictas creaturas tanquā reſtes infallibiles infallibilis veritatis allegarent, etiam si per Deiparam Virginem iurarent, at tamen nullo iuramenti vinculo obli- gantur, si neque actu, siue actualiter, neque virtute, seu virtualiter Deum in testem, sed potius ipsam creaturam, vt talis est, aduocare vellent, *b* quod quidem facere videntur, qui iurant per suā veritatem, aut fidem, vel per fidem, quam suo generi vel dignitati debent, per has barbas, per has vestes, per hos capillos, per has paleas, & per alia vilia, in quibus nihil diuinę bonitatis speciatim relucet, quos arbitror non iurare bene, neque malē, neque intentionem id faciendi habere, per supradicta.

6 Quarto peccat mortaliter, qui iurat falsum, sciens aut existimans esse falsum, & aduertens se iurare, quod quidā docti appellare solent, aduertere de dicto, & iuramēto, *c* siue fuerit maior natu, siue puer, dūmodo annos discretionis attigerit, *d* siue ob vtilitatem suam, siue alienā, siue ex leuitate, siue iocandi, vel excusandi, & se purgandi gratia, siue ob timorem mortis, siue ob alias quascunque causas iurauerit, quamuis id itē furore percitus faceret, iurando nō solum per Deū, per sacrosancta Euangelia, per B. Virginem, per sanctos, sed etiam per vitam propriam, & per conscientiam, vel dicendo: *Ita Deus me adiuet.* *e* Neque obstat solennis gloss. *f* quæ dixit non esse amplius quam veniale iurare falsum iocandi gratia: nam communiter & merito reprobatur, vt & nos eam prælegētes reprobauius.

Quinto peccat mortaliter, qui iurat falsum, non aduertens esse tale, veruntamen ita dispositus iurat, vt etiā si aduertens esse falsum, nihilominus iuraret propter peruersam consuetudinē, qua tertio quoque verbo tam falsa, quam vera iuramento confirmat, quod etiam tenuit Caietan. *a* quoniam inconsideratio illa non fuit causa, sed potius comes iuramenti. Quamquam communiter iurare falsum, non considerando, an illud sit falsum, vel an iuret, non est amplius quam veniale secundum S. Thom. *b* & communem opinionem.

7 Sexto, qui per ignorantiam, quam crassam, vel supinā vocat, iurat falsum, credens se iurare verum, *c* quāuis, si debitam adhibet diligentiam, nihil peccat, *d* si tamen aliquam adhibet, sed non quantam debet, non amplius quam venialiter delinquit secundum eodē.

Septimo peccat, qui iurat veritatē, credens esse falsum quod iurat, & considerans id quod iuramento firmat, & aduertens se iurare, quamuis iocandi gratia id faciat. *e* Ceterū si quod iurat, aduertit, non aduertendo se iurare illud, vel cōtra aduertit

se iur.

b Arg. esp. & Christianus in principio de iur. c. confideret, c. clericalium, c. si quis per cap. put. 2. 2. q. 1. & 5. lb. vii supra.

c Cap. animaduertendum, 2. 2. q. 2. d. Cap. 1. de deli. pueror.

e S. Bonau. in 3. lib. sen. di. 39. q. 3. & Gabr. eodē dist. f. Ca. veniens de iur.

a 2. 2. qu. 85. art. 3. *b* Dico 27. 3. c. 103. Andr. in c. iur. de iur. Ang. & Sylu. verb. periurium.

d Cap. homines, 2. 2. q. 5.

e Dico esp. homines secundum om.

se iurare, non aduertens graue veniale peccat, imo vtrūque scilicet cat quidē, sed tantū ex voluntate de enim esset mortale.

Octauo peccat, qui sciens an ita sit, *b* ad normam videlicet copo super eo, qui esse bonum & dignum quoniam id non sciens: *Quantum huius* *8* Nono, qui iurat non autem secundus iurare à iudice do sponte ad iuramentū si iudex iuramentū petens, interrogatus priuatus, qui per nō torquet, tunc iuramentū. *l* Sicuti si perrexisset quidam per manicas immingens non transisset russo, *a* & Ioannes eum manu aurem addentes illud curatur, potest optime eo modo se scire, *c* *9* Vnde insertur, quod quod notorium batio, neque eius intercedūt, neque prejudiciū, quam non tenetur ille iuri veritatem manifestare iuxta Thomam, *g* & *Ma* habet impedimentū habitare cum viro patitur, cum potest iurare, se cum temporis potest, *d* intra se conditione si postea conualue

se iurare, non aduertendo quid iurat, non peccat mortaliter, licet graue veniale peccet. Si autē neque hoc, neq; illud aduertit, imo vtrūque sine deliberatione, & cōsideratione facit, peccat quidē, sed tantū veniale leue, nisi forsan ipsa inconsideratio ex voluntate deliberata, & ex contemptu oriretur, tunc enim esset mortale ratione contemptus. g

Ostauo peccat, qui iurat aliquid, affirmans illud esse verū, nesciens an ita sit, h nisi affirmet eo solum modo, quo illud nouit, ad normam videlicet illam, qua Archidiaconus respōdet Episcopo super eo, qui sacros ordines suscipit: respondet enim, eū esse bonum & dignum, cum tamen id non rectē percalleat, quoniam id non simpliciter asseuerat, sed hoc interim adiiciens: *Quantum humana fragilitas nosse permittit.* i

8 *Nono*, qui iurat id quod est verum secundum mentē suam, non autem secundū intentionem illius, cui iurat, eū esset iustus iurare à iudice cōpetēte, seruato ordine iuris, vel se offerēdo sponte ad iurandum. k Dixi, *Iudice competente &c.* quoniam si iudex iuramentū exigēs talis non fuerit, vel esto quod sit cōpetens, interrogat tamen cōtra iuris ordinē, vel est alius homo priuatus, qui per metum aut importunitatem iuramentum extorquet, tunc iurare poterit id quod secundum suam mentem est verū, falsum autē secundum mentē alterius, cui exhibet iuramentū. l Sicuti fecisse B. Franciscum ferunt, qui rogatus, quare perrexisset quidam homicida, qui iuxta eū transierat, manus per manicas immittens, respondit, non transisse illac, intelligens non transisse per illas manicas, vt referūt Angelus de Perusio, a & Ioannes de Anania, b quamuis idem Angelus dicat eum manu aurem tetigisse, de quo nos d mentionem fecimus addentes illud cum Adriano, e quod qui sic inique interrogatur, potest optime respondere, quod nescit, intelligendo, non eo modo se scire, quo illud dicere teneatur.

9 *Vnde infertur*, quod quando iudex interrogat de aliquo delicto quod notorium nō est, neq; de eo habetur semiplena probatio, neque eius infamia processit, neque iudicia approbata intercedūt, neq; ex eius occultatione alteri euenit notabile preiudiciū, quamuis indirecte in damnū accusatoris redundet, non tenetur ille iudici respondere, secundum eius intentionē, rei veritatem manifestando, satis enim est eū, qui iurat, dicere veritatem iuxta intentionem suam, vt diximus post Sanctū Thomam, g & Maiorem. h Et consequenter mulier, que secretū habet impedimētum, ratione cuius, neque velit, neque possit habitare cum viro, & propterea excommunicationis sententiā patiatur, cum postea eam in articulo mortis constitutam oporteat iurare, se cum marito vitam acturam, vt possit absolui, tūc temporis potest, & debet iurare, se id facturam, concipiendo intra se conditionē illā, si id sine peccato fieri possit, & ob hoc si postea conualuerit ex infirmitate, & ad maritum nequaquā redierit,

f S. Bonau. in 3. di. 39. q. 3. art. 2. g Ange. var. peritium, parag. 5. h Aureol. in 3. di. 39. Ang. verb. peritium, parag. 4. i Cap. 2. de serut. in ord. facien. & c. n. ibi, & Ang. verb. peritium, parag. 3. k Ca. quacūque ar. 2. 2. q. 5. S. Th. 2. 2. q. 89. ar. 9. ad 4. l Ca. humane aures, 22. q. 2. in c. utas Comm. late de hoc discernimus. a In l. ideo parag. si tibi, ff. de cond. ob turpem causam. b In c. qui cō iure col. fin. de sur. c In l. quib. parag. quo ex voluntate ff. de sur. d In c. inter verba, 2. q. 3. conc. 6. e In 4. de conf. dub. 100. col. 2. & in quolib. 1. l. 2. C. 1. 2. f In d. c. inter verb. 1. 2. q. 3. concl. 4. g 2. 2. qu. 70. art. 1. vbi Caiet. h In 4. d. 15. qu. 12.

¶ Arg. eorum
 quæ norat
 Panor. & O.
 stien. & com-
 muncem in
 c. licta, n. 20
 de refl. spo-
 liat. iuncto
 di. ca. huma-
 nz aures.
 k Secundum
 omnes, in 3.
 l. sent. di. 39.
 & cap. si vero
 de iureiur.
 l. iuxta nor.
 in simili de
 vot. per loa.
 And. & com.
 in c. dudum
 de conuer.
 coniug.
 m. Eod. n. 24.
 n. 22. q. 89.
 art. 7.
 o. 2. par. tit.
 20. ca. 4. pa-
 rag. 1. col. 4.
 p. verbo iu-
 ramentum 1.
 q. Lib. 7. q. 2.
 ar. 1. & li. 8.
 q. 1. ar. 7. & q.
 2. ar. 3. de iust.
 & iur.
 r. Per cap. de
 quib. 20. di.
 & doctrinam
 Ioan. And.
 receptam in
 c. 1. de const.
 f. Per parag.
 nunc autem
 sub fin. 25. dif.
 & alia late
 citata supra
 s. 11. num. 4.
 a. In dicto
 num. 4.
 b. Iuxta glo.
 receptam in
 parag. galli-
 narum in lit.
 de rerum di-
 uis. verb. ani-
 mo.

e. Infra, n. 4.

redierit, periurij rea nullatenus erit. i

10 Decimo peccat, qui iurat se aliquid licitum effecturū, quod
 postea non facit, & quāuis ira percitus iuret, modo nō esset tan-
 ta, quæ iuranti iudicium ad mortālē culpam sufficiens adime-
 ret, de quo infra. m. An autem idem sit de illo, qui iurat rē le-
 uem licitā, est dubium: nam Caietanus n tenet quod sic. Cuius
 sentētia alias magis placuit, quā eō contraria, quam tenuerūt B.
 Antonin. o & Syluester, p & post eos Sotus. q Nunc autē magis
 placet prædicta opinio S. Antonini. Tū quia videtur esse rece-
 ptior; à qua nō soleo recedere sine textu, vel efficaci ratione ad
 id cogente. r Tum quia paruitas rei in omniū præceptorū ma-
 teria excusat à culpa mortali; sergo etiam in materia præcepti
 de implendo iuramētū, paruitas & leuitas rei excusabit à cul-
 pa mortali. Tū quia lex Dei de non furando, vel non iniurian-
 do, nō minus ligat, quam lex iuramenti; at paruitas furti, & ini-
 iuriæ excusat à mortali secundum omnes, vt diximus. Tum
 quia, qui præcepto Ecclesiæ vel iuramēto tenetur recitare diui-
 num officium, & qui sine contēptu vnum vel alterum versu-
 culū omittit, non peccat mortaliter, secundum omnes. Tum
 quia, non obstat cōsideratio illa Caietani, quæ me alias in eius
 opinionē flexit, videlicet, quod versiculus vnius Psalmi, relatus
 ad totū officium, quod est quid magnū, quia est pars eius exi-
 gua, reputatur pro modico, & nihilo; idē tamen versiculus per
 se ab aliquo promissus, nō est pars alterius magni, sed est quod-
 dam totum per se. Non, inquam, obstat illa consideratio, eo
 quod non omne totum est quid magnū, imo paruum, & cuius
 furtum non inducit culpam mortālē, nec actionem de dolo se-
 cundum eundem, & alios omnes, quamuis ad actionē furti pro-
 co dandam de rigore iuris sufficiat. b Tū quia ipsemet fatetur
 iuramenta matrum de dando filiis plorātibus pōmo, vel casti-
 gando eos, nō implera, non facere eas reas culpæ mortalis, se-
 cundum communem, & difficile est excusare illas alia ratione,
 quam paruitatis, quāuis alias fatēgimus eas fortiore ratione
 excusare, quam ipse Caietanus. Tū quia iuramētū de facien-
 do peccato veniali, non est plusquam peccatū veniale, vt supra
 dictū est: & fractio iuramenti de faciēda re leui & parua, non
 videtur esse peior iuramēto de faciēdo aliquid, quod est pec-
 catum veniale. Tum denique, quod par est credere Christum
 misericordissimum, non condemnaturum morte æterna illū,
 qui iurauit vni vel alteri se salutaturū salute parui momēti no-
 mine illius vnum vel alterum, vt dicturū aliquid minimi mo-
 menti. Quare tenendum videtur cum cōmuni, peccare quidē
 venialiter, qui iuramentum de re parua & leui non implet, nō
 autem mortaliter, quod ipsum de voto rei leuis dicemus. e

11 Ex quibus infertur responsio ad illam quæstionem nuper
 nobis propositam; an, qui dixit: Deus male mihi vertat, & me nō
 diuuet, si amplius lusero: ab hoc iuramento absolui possit, nulla
 alia

alia de causa, qua-
 rationem patiat
 verum iuramentu
 factum, & sine iur
 nemo potest, e qu
 alia iuramenta co
 faceret, consulu
 licito in magna q
 etiam è castris m
 quantitate, qui an
 ctissimus D. N. Pi

Undecimo, qui iur
 quod aliquid eue
 se id facturum iur
 vero minime, sicu
 12 Duodecimo, q
 illum, aut illum le
 terur, & post, ead
 qui hoc iuraret a
 incuitu, non pecc
 tum esset vanum

13 Decimotertio
 animo adimplen
 re animum id ad
 iurat aliquid illic
 licet volendo illi
 rum, quoniam co
 quid illicitum pe
 tum modo pecc
 etiā rationabilis

Decimoquarto p
 liter intelligēs, q
 causa, aut iusta ra
 mortaliter (vt dic
 secundum sanu
 iuramentum: qu
 nime, iuramenti
 intentionem ill
 est in bona fide
 impleri secundū
 adimplendo qu
 si dolus est eius
 iurasset: quon i
 illius, qui bona f
 rauerit se hoc, q
 ctū. a Neq; Deus
 do acceptat, quā

alia de causa, quam quod ipse magnū ludendi desiderium & tē-
tationem patiatur? Responderi enim debet, quod non, quia est
verum iuramentum per id quod supra dicitur, & de re graui
factum, & sine iusta causa ē iuramento iusto de re graui absolui
nemo potest, e quamuis in rem meliorem, aut æque bonam, vt
alia iuramenta commutari posset, quod tamen interroganti, ne
faceret, consului & persuasi quia illud iuramentum de ludo il-
licito in magna quantitate intelligebatur, quod ē iēpublica est
etiam ē castris militum exulare, & non de ludo licito in parua
quantitate, qui animi causa etiam rogatis licet, & ita nuper sā-
ctissimus D. N. Pius V. ienuit in simili casu dispensare.

d Nu. 1. & 6.
e Glof. solē.
& recepta c.
quan 30, de
iurciu.

Vndecimo, qui iurat aliquid facere, & postea id non facit, eo
quod aliquid euenit, quod si euenisset a principio, nullatenus
se id facturum iurasset, aliquando peccat mortaliter, aliquando
vero minime, sicut inferius a dicemus.

a Ca. 13. n. 7.

12 Duodecimo, qui iurat se non iturum, aut non transiturū per
illum, aut illum locū, ne libidinis aut illiciti ludi occasione ten-
teretur, & post, eadem occasione permanente, pertransit: quāuis
qui hoc iuraret absque alicuius finis boni & honesti, aut utilis
incuitu, non peccaret mortaliter contrafaciendo, quia iuramē-
tum esset vanum, iuxta Caietanum, b & mentem S. Antonini, c

b In summa
verb. periu-
rium.
c Vbi supra.
d Ca. 1. & 2.
1. q. 2.

13 Decimotertio, qui iurat deliberate se aliquid facturum sine
animo adimplendi, d quoniam qui iurat aliquid, tenetur habe-
re animum id adimplendi sub pœna lethalis culpæ. Vnde qui
iurat aliquid illicitū facere cum animo faciēdi, bis peccat, sci-
licet volendo illicitum admittere: deinde iurando se id factu-
rum, quoniam contra iustitiam iurauerit. Qui vero iurat se ali-
quid illicitum perpetraturum sine animo adimplendi, vno tā-
tum modo peccat, secundum mentē Caietani, e iuxta quem
etiā rationalis timor mortis in casu simili nullaten⁹ excuset.

e 2. q. 89.
ar. 7.

Decimoquarto peccat, qui sophisticè, & dolose aliquid iurat, a-
liter intelligēs, quam ille, cui iurat, intelligit: nulla intercedente
causa, aut iusta ratione vtendi tali duplicitate, nō solum peccat
mortaliter (vt dictum est) verum etiā postea nō adimplēs illud
secundum sanum & cōmunem intellectum illius, cui præstitit
iuramentum: quoniam quando iurans vitur dolo, alter vero mi-
nime, iuramentū adimpleri debet, secundū sanam & cōmunē
intentionem illius, cui iuratum est, f quamuis, quādo qui iurat
est in bona fide, alter vero vitur dolo, debet tūc promissū ad-
impleri secundū intentionē iurantis. g Quare non peccat non
adimplendo quod iurauit, qui dolo aliquo circūuētus iurauit,
si dolus est eiusmodi, vt si à principio tē prouidisset, nullatenus
iurasset: quoniam iuramentū non obligat extra intentionem
illius, qui bona fide iurat, siue in genere, siue in particulari iu-
rauerit se hoc, vel illud facturū, quod sibi ab alio fuerat iniun-
ctū. a Neq; Deus tale iuramentū bona fide emissum alio mo-
do acceptat, quā illo secundum quem ex corde processit b

f Ca. quæst.
que ar. 2. 1. q.
5. & omnes,
ibid. Innoc
& communis
in c. venias
de iurciu.
g Ca. huma-
næ aures, 119
qu. 5. Innoc.
cum cō. nunt
in d. 20 c.
veniens, 5.
Th. 2. 2. q. 89.
art. 7. ad 4.
a Ca. quinta
vallis. ca. ve-
nien. de iur.
b D. d. cap.
humanz au-
res, 11. qu. 39

14 Decimo-

c 5. Th. 2. q. 29. ar. 7. ad 3.
 & Ant. 2. par. tit. 10. c. 6.
 parag. quintus casus.
 d l. nec timorem. parag. fi. & l. isti quidem ff. quod mer. cau. & cap. dilectus. l. de simon.
 e Ca. si vero de iureiur. & e quamvis pactam de pact. lib. 6. f in c. verum de iur.
 g In dicto 2. 7.
 h Supra. n. 13. i Secundum Sylue. verbo iuramentum. 4. q. 7. versic. secundum k In dicto ar. 7. ad 3. l Ca. in malis c. qui sacramento. & cap. acesse 22. q. 4.
 m Secundum B. Anton 2. par. ti. 3. c. 4. parag. 1. col. 4 n Verbo iuramentum 4. q. 1. o Verbo iuramentum. 5. parag. 2. a Secundum Angel. verbo iuramentum 3. parag. 3. & Syl. verb. iuram. 2. q. 7. b 2. 2. q. 89. ar. 7. ad 1. c 2. par. tit. 29. c. 9. parag. tertius casus d In dicto 2. 7. ad 6. e Verb. iurame. parag. 10. f In cap. 35. dist.

14 *Decimoquinto* peccat, qui ob metum iurat aliquid licitum facere, absq; intentione obligandi se ad implendum illud, vel cum intentione adimplendi, quod tamē minime facit, e quoniam redimere propriam, vel alienam vexationē virtutis opus est: d & omne opus virtutis iuramento promissum est faciendum, e vt nos respondendo cū communi illi textui, post Caietanum g diffuse probauimus. Verum est tamen secundum prædictos, quod si quando iurauit ob metum, habuit intentionem perficiendi, quod iurauit in aliquo sensu vero, licet diuerso ab illius mente, qui ipsum iurare compulit, tunc neque peccaret iurando, neque etiam non adimplendo, amplius quam ipse intellexit, quoniam non tenetur aliquis iurare secundum intentionem illius, qui perperam ipsum ad iurandū cogit, iuxta ea que dicta sunt. h Quapropter qui iurat latroni, se centum aureos illi daturum sub conditione intra se concepta, si forsan illi debet, nō tenetur illos persolvere, si alias nō debet. i Et quāuis hoc exēplum non placeat Caietano, k recte tamen potest defendi: quoniam nihil falsi in eo iurare liquido constat.

15 *Decimosexto*, qui iurat aliquid facere contra diuinum aliquid quod præceptum, puta furari aliquid notabile, aut nō deponere odium, vel alteri auxilio esse in opere peccati mortalis, veluti si cum alijs coniurauit ad defendendum, vel perpetrandū aliquod scelus, vel agendum aliquid contra obedientiam. l Diximus, *In opere peccati mortalis*: quoniam qui iurat aliquid facere, quod non est amplius quam veniale, solum venialiter peccat iurando & adimplendo, m quamuis ea potissimum ratione compleret, quia videlicet iuramentum apposuit, sicut recte insinuauit Syluest. n etiam si oppositum Angelus o asseueret, quoniam circumstantia illa committendi veniale ob id, quod iurauerat, potius extenuat, quam exaggerat culpam; quia in eo aliqua reuerentia erga Deum habetur.

26 *Decimoseptimo* peccat, qui iurat se nō facturum aliquid, ad quod non tenetur, est tamen secundum se melius id facere, quā non facere, si forsan erat aliquid ad consilia Euangelica perti- nens: veluti si iuraret, se non muruo daturum, aut non crediturum rem suam, vel non collaturum eleemosynam ei, qui graue non pateretur indigentiam, vel non ingressurū religionem, vel non accepturū sacros ordines, vel Episcopatum, & alia similia. a Sed nobis oppositum magis placet: quoniam neque S. Th. b neque S. Antoninus c dicunt hoc esse mortale, vt aliqui existimarūt. Caietanus etiam, d & Ioan. Tabienna e & gloss. commu- niter recepta, f sed à nemine in hoc adducta, tenent nō esse le- thale. Et ratio est, quoniam deterius videtur iurare se aliquid facturum, vel facere omissurum, quod quidem factū vel omis- sum est veniale, quam iurare se facturū aut omissurū, quod ex genere suo non est peccatū, licet contrarium eius sit melius eo. Iuramentū autem peccandi venialiter, non est amplius, quam veniale,

veniale, vt supra do non iurauerit id non faciendū esset, ac iurare se semper esset mo- uis huiusmodi iur- ad sui obseruati- g huiusmodi iur- lum, cuius est pe- circa talia iuram- sunt infringi, iux- e Ioan. Andreas, 17 Quin etiam a- ramentum de re- bonum pariter i- habiturum in su- alloquaturum ve- terius domum, vel illius: vel eius ap- huiusmodi iuran- soli Deo propte- quæ inde sibi su- 18 *Decimooctauo*, ueritur, quamui- inferendam iniu- nitatur Caietane- eit. Hoc tamen ei- iuriosus: qualis e- ranni, p vel iudici- tamen iuris ordin- turum, non habet

Decimonono pecc- ne carere, hac ra- mento confirma- iam adulterium s- circa hoc ad iuran- est illa iurare, qu- falsum autem iur- quod nos latius,

Ex quo insertur- An qui iurat se ne- ea danda, vel com- debet, peccare, tenetur ad danda iuxta mentem pe- lam, ad eam illi d- 19 *Vigesimo* pec-

veniale, vt supra dictum est, quod quidem intelligendum est, quando non iurauerit animo non adimplendi, etiam in casu, in quo id non faciendo peccaret mortaliter: quonia hoc perinde iam esset, ac iurare se scelus lethale commissurum, quod quidem semper esset mortale, vt in precedētibus dictum est. Et quamuis huiusmodi iuramenta sine peccato obseruari possint, tamē ad sui obseruationem non obligant: quoniam vt docuit S. Th. huiusmodi iuramenti Spiritui sancto apponitur obstaculum, cuius est proprium sancta desideria animis instillare. Quocirca talia iuramenta propria etiam auctoritate iurantis possunt infringi, iuxta S. Antoninum, h quidquid Archidiaconus, et Ioan. Andreas, & Panormitanus k dixerint.

17 Quin etiam addimus, fore melius frangere, quam seruare iuramentum de re quæ suapte natura sit otiosa, vel ad malum & bonum pariter indifferens: vt verbi gratia, qui iuraret se non habiturum in suum ministerium illum aut illum; vel se non alloquuturum aliquem de hac vel illa re; vel non aditurum alterius domum; vel non missurum panes coquendos ad furnum illius: vel eius apothecam non adire, vt aliquid emat, &c. nisi huiusmodi iuramenta proximo fierent ex aliquo pacto, l vel soli Deo propter vitandam aliquam occasionem peccandi, quæ inde sibi subministratur. m

18 Decimo octauo, qui iurat se in carcerem rediturum, & non reuertitur, quamuis sciat se ob id mortem obiturum, eamque sibi inferendam iniuste secundum Caietanum, n licet Ioan. Tabiena nitarur Caietano respondere, verum non satis sufficēter id facit. Hoc tamen est intelligendum, dummodo carcer non sit iniurius: qualis esset, si foret priuatus alicuius latronis, vel tyranni, p vel iudicis non cōpetentis, siue etiam cōpetentis, absque tamen iuris ordine procedentis: & quamuis cum iurat se rediturum, non habeat animum reuertendi, secundum Angelum. a

Decimonono peccat vxor, quæ marito iurat se adulteri crimine carere, hac ratione persuasa, quia videlicet poterat id iuramento confirmare, quoniam egerat pœnitentiam, fueratque iam adulterium sacerdoti confessa; b quamuis si maritus eam circa hoc ad iurandum compellit, tunc quia id iniuste agit, potest illa iurare, quod secundum suam intentionem verum est, falsum autem iuxta mariti mentem, vt constat ex supradictis; c quod nos latius, & profundius confirmamus. d

Ex quo infertur responsio ad interrogationem nuper factam: An qui iurat se non habere rem aliquam ab alio petitam, vt ab ea danda, vel commodanda se excuset, peccet? Responderi enim debet, peccare, si mens eius verbis consonat; sed non, si non tenetur ad dandam vel commodandam, neque respondendum iuxta mentem petentis, & ea mente iuret, quod non habeat illam, ad eam illi dandam aut commodandam, per prædicta.

19 Vigesimo peccat, qui tempore pestis iurat verum ad portas ciuitatis

g Dicto art. 7. ad 3.
h 2. par. tit. 10 c. 6. parag. tertius casus per c. si aliquid. 2. 22.
i 1. 110 c. si aliquid.
k In c. si vero de iureiur.

l Ang. verb. iuramentum 5. parag. 5. m Sicut supra, nu. 12. didum est. n 2. 2. qu. 89. art. 7. ad 4. o In verbo iuras. parag. 10.

p Panor. in d. ca. si vero gl. communiter recepta cle. pastoralis, de sent. & re iudic. verb. per violentiam & Ioan. Andr. in specie, in rub. de iuref. a Verb. iuramentum, 5. parag. 47. b Arg. c. si de purg. canon Syluest. verb. iuramentum 2. parag. 8. c Nu. 5. Ang. verb. iuramentis, 4. parag. 1. d In commentario prædicti c. humana aureo. 21. qu. 5.

L

ciuitatis

e Syluest.
verb. iura-
mentum 3.
qu. 2.

ciuitatis, sed dolose contra intentionem interrogatium: e quoniam ad ingrediendum ciuitatem sua sponte se offert: nisi forte custodes ciuitatis crederent aliquam urbem esse infectam peste, quæ reuera non erat: vel ingressurus rationabiliter credit, neque se, neque aliquid suum esse peste contaminatum, & subinde verum iurat, se non transisse per talem locum secundum præcipuam intentionem, licet remota ipsorum custodum. Eadem est ratio de scholasticis vniuersitatum, qui cathedrarum candidatos, siue oppositores (vt vocant) extra scholas alloquuntur de illis rebus, quæ ad subornandum minime faciunt: quod tamen si postea, cum suffragaturi sunt, confiterentur, exinde redderentur inhabiles ad suum suffragium conferendum, & ea de causa iurati respondent, se nulli candidatorum quidquam fuisse loquutos, intra se intelligentes, nihil egisse de illis rebus, quæ contra statutorum mentem fuisse videbantur.

Vigesimalimo, qui iurat se rationem habiturum boni, vel utilitatis ad aliquam communitatem pertinentis, vel ad munus, quo fungitur, quam tamen postea non habet. f

20 *Vigesimalimo secundo* peccat mortaliter, qui inducit ad iurandum eum, quem falso iuraturum arbitratur; g nisi cum inducit iuris ordinem sequutus, sicut iudex ad alterius partis instantiam, secundum Richardum: h quocirca rationi consonum videtur, non esse deferendum iuramentum illi, de quo magna habetur præsumptio, quod illud non obseruabit: quod sentit Alexander III. a quatenus asserit ob hoc non esse recipiendum iuramentum à clericis, se non redituros ad suas concubinas, vbi Panormitanus inquit, recte fuisse consultum, si scholastici vniuersitatum non adstringerentur iuramento se Rectori parituros, esset enim præstantius, vt alijs pœnis ad id agendum stimularentur. Vnde inferitur, perperam agere confessarios, cum pertrahunt pœnitentes ad vouendum vel ad iurandum se ab aliquo carnali peccato, vel alio, quod perinde ac illud allicit, abstenturos. b

Diximus induci: quia textus de tali loquitur. Vnde videtur inferri, quod si alter sponte se offert ad iurandum, absitque rationabilis causa ad recipiendum iuramentum, non peccat ille, qui recipit secundum Syluest. c

21 *Vigesimalimo tertio*, qui exposcit iuramentum à famulis, vel seruis suis, vel quibuscumque alijs, vt declarent auctore alicuius furti ei facti, ea intentione, vt fure in omnibus casibus prodant: quoniam id licite fieri nequit, nisi in illis, quibus alij exteri possent furtum reuelare, ipse autem vult obligare suos ad id faciendum in omnibus casibus: quod minime fas est, vt latius inferius dicimus. Petere tamen ab eis iuramentum, quo adstringerentur vera dicere in illis casibus, in quibus exteri etiã veritatem detegere licite possent, non esset peccatum iuxta mentem B. Antonini, & etiam Angeli, Syluestri, & Tabien. s licet paulo aliter loquatur, & dixim⁹ alibi. g Neque etiã liceret simpliciter exposcere iuramentum,

iuramentum, vt verum quolibet casu id faciat. 22 *Vigesimalimo quarto*, quod dicit se non posse illud pro persolutorum debentur id eo tempore posse persolvere, & satisfaciat, non peccat finito, quam citissimum. 23 *Vigesimalimo quinto* peccat habiturum, quod in fidei commissum fuit in quibus non debet violandum eiusmodi.

De præcepto seculare vouendum.

- 24 *Votum quid.* De re
26 *Votum obligat ad im-*
26 *Votum non fit per p-*
26 *Votum mentale quid-*
27 *Votum absque anim-*
mentum.
28 *Votum de re necessa-*
ri indifferens est,
valet, & seq.
30 *Votum in finem mal-*
um. 31.
32 *Finis malus, & bon-*
32 *Votum proprie non e-*
32 *Votum est duplex, ne-*
32 *Votum plus obligat*
tium.
32 *Voti opus melius qu-*
33 *Confessarius sit adm-*

24 **D** eclarato iam de iurandum, dicit non male vouendum secundum mentem l. Promissio deliberate iurata. Dixi, Promissio, proficit desiderium, nec

f Arg. esp. si
vero ca. ego,
de veritate
de iuratur.
g Ca. illi 22.
qu. 3.
h In 3. dist. 32

a In c. cleri-
cos de cohab.
cler. & mul.

b Ang. verb.
iuramentum
3. par. 11. &
Syluest. codē
verb. qu. 9.
Ceter. 2. 2. q.
88. art. 2. col. 2.
c Vbi supra.

d In esp. 1. 8.
e 2. part. 11.
1. c. 5. par. 2.
f Verb. fami-
lia.
g In c. inter
verb. 11. q. 3.
concl. 6.

iuramentum, vt verum exprimant, etiam si non addatur, vt in quolibet casu id faciant, vt patet ex ijs quæ nos h diximus.

22 *Vigesimo quarto*, qui iurat facere, vel implere aliquid, credens se nō posse illud prestare, veluti si iurat se ad certum tempus persoluturū debita, probabiliter credens non futurā ei facultatem id eo tempore faciendi. *i* Cæterum si iurat credens se posse persolvere, & facit quod in se est vt soluat, quamuis non satisfaciatur, non peccat. *h* Si tamen transacto tempore ad id definito, quam citissime poterit, non persoluerit, peccabit. *l*

23 *Vigesimo quinto* peccat, qui iurat sub sigillo secreti, se aliquid habiturum, quod in Concil. Senatuue pertractatum est, vel sue fidei commissum fuit, & nō occultat, & manifestat in casibus, in quibus non debet *m* idem de illo qui alterum inducit ad violandum eiusmodi secretum, secundum S. Antoninum. *n*

h In dicto
concl. 6.

i Sylu. verb.
iuramentum
3. qu. 45.
h Ca. quere-
lam, de iur.
l Arg. cum
dilecti, de
oto d. con-
tam. l. Cell. ff.
de recept. ar-
bit.
m Arg. co-
ambular. g.
qu. 5.
n 2. par. tit. 10
ca. 8. par. 1.

De præcepto secundo, quatenus continet, non male vouendum, & bene votum bene adimplendum.

24 *Votum quid*. De re mala, non valet, sed de præcepto sic, & n. 25.

26 *Votum obligat ad implementum sui sub reatu mortalis culpæ.*

26 *Votum non fit per propositum solum.*

26 *Votum mentale quid sit, & qualem deliberationem requirat.*

27 *Votum absque animo adimplendi, quomodo obligat ad sui complementum.*

28 *Votum de re necessario futura, & de re illicita, & de indifferenti, vt indifferentis est, & de eo, quod contra consilium Christi, non valet, & seq.*

30 *Votum in finem malum non valet, sed sic in bonum ex illo exortum, & cum. 31.*

32 *Finis malus, & bonum ex malo natum differunt.*

32 *Votum proprie non est malorum renuntiatio que fit in baptismo.*

32 *Votum est duplex, nempe solemne & simplex.*

32 *Votum plus obligat quam iuramentum cum concordia contradicentium.*

32 *Voti opus melius quam voluntarium, quod sic est limitandum.*

33 *Confessorius sic admonet pœnitentem, qui votum violauit, &c.*

2 In 4. l. sen-
dit. 28. & 9.
Th. 2. a. q. 28.
art. 1. & 2. &
aliorū alibi.
S. Anton. 2.
par. tit. 1. c. 2.
in princ. Ar-
chid. in c. qui
sunt. 17. q. 1.
33. Pen. & a.
liorum in c.
literaturam
de voto, &
con. n. unem
opinionem.

24 **D**eclarato iam hoc præcepto, quatenus habet non male iurandum, declaremus nunc idem, quatenus includit non male vouendum. Pro quo præsupponimus primo, quod secundum mentem Magistri, S. Tho. & aliorum, a) *Votum est, Promissio deliberate Deo facta, de aliquo bono maiori à superiori non iurata.*

Dixi, Promissio, pro genere, & ad insinuandum, quod non sufficit desiderium, neque propositum etiam valde deliberatum faciendi.

faciendi, nisi simul adsit animus seipsum obligandi, secundum eandem communem. *b*

b Vbi supra.

Dixi, *Promissio*, in genere, ad significandum, quod ut aliqua promissio sit votum, sufficit ut solum sit mentalis, etiamsi nihil dicatur aut scribatur, modo fiat animo, vel mente obligandi, secundum communem. *c*

c Vbi supra.

Dixi, *Deliberate*, quoniam promissio subita, & absq; consideratione facta non sufficeret; sufficit autem tanta deliberatio & consideratio, quanta ad peccandum mortaliter, vel merendum sufficeret, secundum Paludanum & communiter receptum. Nā, ut ait glossa singularis, *b* iudicium quod sufficit ad obligandum diabolo, sufficit ad obligandum Deo. Vnde infertur, votum factum ex iracundia, quæ iudicium & rationem vouentis non absorbet adeo, ut tunc posset mortaliter delinquere, validum esse, ut ex Ioan. Andrea. & ex communi opinione *c* colligitur, etiamsi multi graues auctores *d* oppositum senserint: quod ipsum est dicendum de iuramento. *e*

a In 4. l. fen. di. 38. nu. 1. col. 2.

b In ca. mulier, 22. qu. 2. quæ habet similem, 20. d. 7. in summa.

c In c. dudum de conuers. coniug.

d Ludouicus Roma. sing. 402. & Iason in l. si filiam, C. de offi. testam.

e Vt tractum est supra eodem, nu. 10.

f In d. q. 28. art. 5. ad 3.

25 Dixi, *Facta Deo*, quoniam omne votum tacite vel expresse, mediate vel immediate fit Deo secundum S. Thomam. Ex quo colligitur responsio ad quæstionem nuper nobis propositam: An voueat, qui dicit alteri: *Ego promitto tibi, me cum illo, ut illo amplius non lusurum*: responderi enim debet, quod non; quia non est promissio facta Deo, & ita illi definitio voti supra posita non conuenit.

Dixi, *De aliquo bono*, ad significandum, quod promissio de re illicita, quæ vel veniale vel mortale peccatum est, nō est votum.

g Cap. si aliquid, & ca. in malis 22. q. 4. h. In lib. sent. dist. 38.

Dixi, *Maiori bono*, non quidem ut Richar. Maior, & aliquot alij *h* dicunt, quia votū necessario fieri debeat, de his quæ sunt de consilio, non autem de præcepto: satis enim est, ut sit maius bonum, siue sit de consilio, siue de præcepto, secundum eundem S. Tho. *i* Quamobrem qui vouit non fornicari, neque adulterari, & non furari, per huiusmodi votum ita obligatur, ut si fregerit illud, non solum censeatur transgredi præceptum de non fornicando, vel non adulterando, aut non furando, sed etiam præceptum hoc de adimplendo voto; & subinde non sufficeret tali transgressori culpam sine huiusmodi circumstantiâ confiteri, ut bene adnotauit S. Antoninus, *k* & melius Caiet. licet oppositum, sed male, teneat Ioan. Tabienna, *m*

i In 2. 2. qu. 28. art. 2.

k 1. par. tit. 1. c. 1. par. 1. l. In d. q. 28. art. 1. m. Verb. votū 1. par. 2. a.

Dixi etiam, *De bono maiori*, ad significandum, quod votum faciendi vel omittendi aliquid facere, cuius contrarium secundum se melius est, nihil valet, cuiusmodi esset votum non ingrediendi religionem, non mutuandi pecuniam, & alia huiusmodi, secundum S. Antoninum. *n*

n In dicto c. 2. par. 1. o. Cap. puella & c. li. 20. q. 2. p. In dicta q. 28. art. 9.

Dixi, *A superiori non irritata*, quoniam vota filiorum familiarum, religiosorum, & aliorum, qui alterius potestati subduntur, legitime à suis parentibus, prælatis, alijsque superioribus irritata non obligant, o secundum S. Thom. *p* & omnes alios.

26 Secundo presupp primo, omne votum peccati mortalis. *q*

Secundo infertur, si promissione & animo munitur sub reatu n. S. Thomam receptum. *r* quidquid

Tertio infertur, votum

Quarto, quod delictum diabolo per peccatum dum nos Deo per votum supra dictum est per Paludanum & Caietanum.

Quinto infertur, quod tēporis fieri potest, & propter illud Panorm. h. promissionē præcedere philosophi aiunt, nature est opus, ut per aliquod dat votum, sed vt ad re facta in eodem momento admittitur; si in eodem momento ipsum: nā quæuis votum semper tamē deliberatione substantia solis præcedit tamen valde magna cœdente deliberatione motu, vel passione alij passim à quibusdam niam huiusmodi vota redimuntur; i alia ver

Sexto infertur, quod sine promissione tacite religionis, non efficitur ponere vouere, l. quæ per caput Cōsulis, o opp

rat optime Panormi

27 Septimo infertur, sine animo adimplendum implere: sec. autē esse promitteret, vt eleg. subdit, quod quædam nō habuisse intentionem perperam agunt relig

26 Secundo presupponimus, quod ex hac definitione inferitur primo, omne votum ad sui obseruantiam obligare sub poena peccati mortalis. g

Secundo inferitur, solū propositū faciendi aliquid boni, absq; promissione & animo seipsum obligandi, non obligare communiter sub reatu mortalis culpæ, quia non obligat secundum S. Thomam receptum, a quem sequitur Archidiaconus b & Panormitanus, c quidquid videatur asserere glossa celebris d

Tertio inferitur, votum fieri posse absque verbis expressis. e Quarto, quod deliberatio, quæ satis est ad obligandum nos diabolo per peccatum mortiferum, eadem sufficit ad obligandum nos Deo per votum ad vitam æternam conducens, vt supra dictum est per glossam singularem, f quæ id ante Paludanum & Caietanum g dixit.

Quinto inferitur, quod huiusmodi deliberatio in momento temporis fieri potest, & satis est, quod actu vel virtute fiat. Quapropter illud Panor. b quod deliberatio & propositum debent promissionē præcedere, intelligendū est, de præcedētia, vt philosophi aiunt, nature, seu causæ, & non temporis; id est, quod nō est opus, vt per aliquod spatium temporis deliberatio præcedat votum, sed vt ad merendū, vel peccandū mortaliter sufficit facta in eodem momento temporis, in quo bonū opus aut peccatum admittitur; sic etiam, vt votum sit validum, satis est vt in eodem momento temporis fiat deliberatio, quo fit votum ipsum: nā quæuis vtrūque simul in eodē tempore efficiatur, semper tamē deliberatio præcedit votū natura, quemadmodū substantia solis præcedit suam lucem, & ignis calorē suum. Est tamen valde magna differentia inter votū, quod magna præcedente deliberatione fit, & illud quod subitaneo & repētino motu, vel passione aliqua intercedere, cuiusmodi sunt illa, quæ passim à quibusdam, & ex quacūq; leui cupiditate fiunt, quoniam huiusmodi vota facile dispensantur, commutantur, vel redimuntur; i alia vero non sic, quod etiā Caietanus k probat.

Sexto inferitur, quod solum propositū ingrediendi religionē sine promissione tacita vel expressa, etiā si induat quis habitū religionis, non efficit votū: quia aliud est vouere, & aliud proponere vouere, l quæuis Paludanum, m & Anto. n & aliquot alij per caput Cōsulti, o oppositum tueantur: quoniā in casu illius capituli fuerat promissio, saltem implicita, aut virtualis, vt declarat optime Panormitanus, & p Caietanus, q & alij etiam alibi.

27 Septimo inferitur, quod qui Deo aliquid promittit, quæuis sine animo adimplēdi promittat, re vera vouet, & tenetur adimplere: secus autē esset, si verboteus absq; animo se obligandi promitteret, vt eleganter prædictus Cardinalis r cōfirmat, vbi subdit, quod quæadmodū Ecclesia ei, qui vouit, si postea dicat nō habuisse intentionē seipsum obligandi, non credit, sic etiam perperam agunt religiosorum prælati, qui sine alijs cōiecturis,

q Eccl. 5. & ca. licet cap. magna, de voto S. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 2. & omnes in dict. di. 38. li 4. a 2. 3. q. 88. ar. 1. b In a. quæ bonis 27. q. 1. c In c. literaturam, de voto. d Dico c. qui bonis 27. q. 1. e Arg. c. cum apud de spō. 32. In c. mulier 32. q. 2. g Vbi supra & alios. h In d. c. literaturam, de voto, col. 2.

i Cap. 5. de voto. k Vbi supra art. 1. l Iuxta gloss. l. in vendentis, C. de contrah. emp. & iuxta ea. ex parte, de sponsal. m In dicto q. 1. art. 1. n In dicto ca. 2. parag. 1. o De reg. p In d. c. literaturam. q In d. q. 88. ar. 1. r In d. q. 88.

fuis subditis iurantibus se non habuisse intentionem proficendi, cum professi sunt, facile credunt.

a Arg. l. j. s. ff. de condi. & demonst.

b Num. 15.

28 *Octavo* inferitur, quod non est votum promissio quæ de rebus necessario euenturis fit, quale est votum de moriendo, neque etiam votum de re, quæ in se sit culpa lethalis, aut venialis; quoniam illud non est bonum, & multo minus erit maius bonum. Imo promissio facta de faciendo aliquid, quod est peccatum mortale, est mortalis, & promissio de faciendo veniali, est venialis, vt supra b dictum est de iuramento.

Nono inferitur, quod promissio de re indifferenti, quatenus indifferens est, non est votum; quoniam res indifferens non est quid bonum secundum se, nisi aliqua circumstantia apponatur, quæ re alioqui indifferentem bonam efficiat, exempli causa. Votum de non nendo, vel non filando die Sabbathi, etiã in honorem Beatissimæ Virg. Matris, vel votum eundi in ciuitatem Genuensem, vel non adeundi talem domum, absolute & simpliciter emissum, non est dicendum votum, quoniam nihil horum secundum se est malum, aut bonum: neque enim in die Sabbathi non nere vel filare, ex natura sua deputari potest inter obsequia Beatæ Virginis: licet votum de non nendo die Sabbathi, vt aliquoties Virginis Rosariũ recitetur, vel de ciuitate Genuensi adeunda ob videndam adorandamque Christi imaginem, quam Veronicam appellant, vel non ingrediendo talem domum, ne quã personam impudicã inspiceret, quæ se ad libidinem, vel ad ludos illicitos prouocaret, sit validum, quoniam per has circumstantias, quæ alioquin erant indifferentia, fiunt bona. e Quamobrem circumstantiis istis deficientibus, voti vinculum cessaret, vt Caiet. d singulariter definiuit.

c Arg. e. paratus 23. q. 1. c. disciplina & c. & qui emendat. 45. distinct. d In dicta c. 12. arr. 2. e Cap. fin. par. 2. fin. 21. q. 4. & solud. cum communi in 4. l. sent. dist. 22. q. 1. col. 4. f In dicta q. 88. art. 2.

29 *Decimo* inferitur, quod vota de non faciendo aliqua, quæ Redemptor noster consulit, vt vouere non seruare castitatem, paupertatem, & alia huiusmodi, quamuis licite valeant obseruari, minime tamen obligant; e quin potius ita vouens peccat, licet vt plurimum non grauius quam venialiter, quod satis diffuse idem Caietanus f confirmat; præterquam si huiusmodi vota fierent gratia displicendi talium consiliorum diuino auctori, vel animo non adimplendi talia consilia, quamuis occurreret casus, in quo vim præcepti obtinerent.

g Ca. cum minime 23. q. 5. in cuius Commentario latius hoc diximus, & ea non est putanda 1. q. 11.

30 *Vndecimo* inferitur, quod votum maioris boni ob malum finem emissum non obligat, siue finis ille malus sit finis illius boni, quod vouetur, quale votum faciendi elemosynam ob inanem gloriam aucupandam, vel ob aliquam voluptatem illicitam; siue sit finis ipsiusmet voti, quale est votum, quod dux ad bellum iniustum proficiscens, promittit se alicui operi pio mille ducatos oblatum, vt victoriam, licet iniquam, consequatur, ea intentione, vt illud votum sit medium ad talem victoriam assequendam, vel in gratiarum actione victoriae iniqua; quoniam omne opus cuius finis est malum, ipsum quoque malum est. a Et consequenter quamuis id quod vouetur, bonum sit, votum tamen de illo propter malum finem

finem, malum est
31 Dixi, Iniqua gratiarum actione, & iniustitia convaleret votum, gratiarum actione, attenda illa datur tanquam quod finis boni, quod causa, quæ impediret esse bonum
32 Exemplum de limando, neque de luxuriandi, licet luxuriandi. Idem anreaquã in dicitur intentione, vt à m. Idem quoque de generare ex muliere, vulnerare, sine vulnere sanis rem habere, ciperet tamen filium de illo, qui huiusmodi bona per se ad peccatum, gratiarum actione validius erit votum gratia: Aliquis subire, vel petere rogare pignus subtiliter & latenter

Duodecimo inferitur

Baptismo, non e probat Caietanus

cuerint, quorum

Decimotertio

solemne, Alter

tacita, vel express

celebratur, d. Sin

publicum fuerit,

Antoninus. f. E

lauerit votum

se ferat: maius

muniter sequi

Tertio præf

finem, malum est: & ita non est conueniens materia voti.
 31 Dixi, *Iniqua*; quoniam si quis voueret aliquod bonum in gratiarum actionem euentus victoriae absolute sine iniquitate, & iniustitia consideratae, quatenus est quoddam donum Dei, valeret votum, sicut valet votum de faciendo aliquid pium in gratiarum actionem pro filio, quem dederit Deus ex concubina, attenta illa datione filij absolute, sine iustitia fornicationis, tanquam quodam Dei dono, vt mox dicitur. At vero, si neque finis boni, quod vouet, neque eiusdem voti esset malus, licet causa, quae impellit ad vouendum, mala esset, non ideo votum desineret esse bonum.

32 Exemplum de eo qui aliquam religionem profiteretur, non collimando, neque dirigendo suam professionem, & sua vota in finem luxuriandi, licet ad id impellatur spe ibi reperiendi occasionem luxuriandi. Idem est omnino dicendum de eo qui aliquid vouet antraequam in duellum, siue singulare certamen descendat, hac intentione, vt a morte, vel vulnere liber a certamine egrediatur. Idem quoque de eo, qui vouet aliquid, si Deus illi concedat filium generare ex muliere, quae sua non est. Etenim quauis velle vincere, vulnerare, occidere in duello iniusto malum sit; velle tamen sine vulnere sanum & incolumem euadere, non est tale. Et quamuis rem habere cum illa, quae non est propria vxor, scelus sit, suscipere tamen filium ex illa dono Dei, non est tale. Item dicendum de illo, qui huiusmodi votum fecerit: *Si a Deo illa, aut illa temporalia bona per fas, aut nefas consequar, illud aut illud opus bonum faciam*: quoniam huiusmodi votum non adhibetur tanquam medium ad peccatum, neque vt gratiarum actio pro peccato, sed vt gratiarum actio pro re in se bona, & dono Dei data; & a fortiori validius erit votum, quod fit in vltionem proprii peccati; verbi gratia: Aliquis vouet illam aut illam poenitentiam, vel poenam subire, vel petere Hierosolymam, vel summam aliquam pecuniam erogare pijs operibus, si tale, vel tale scelus admiserit, vt subtiliter & late post alios Cardin. Caiet. confirmat.

Duodecimo infertur, quod abrenuntiatio illa malorum, quae fit in Baptismo, non est proprie votum, vt dixit Paludanus, b & neruose probat Caietan², c quauis Magister, & alij multi oppositum docuerint, quorum opinio vera est, intellecta de voto improprio.

Decimotertio infertur * quod duplex est voti genus: Alterum solemne, Alterum simplex. Votum solemne est, quod professione tacita, vel expressa religionis approbata, vel ex sacrorum ordinum susceptione celebratur. d Simplex autem est, quodcunque aliud siue occultum, siue publicum fuerit, vt ait Paludanus communiter receptus, e & B. Antoninus. f Et quamuis mortale peccatum admittat, qui violauerit votum simplex, & nonnunquam etiam scandalum commiserat: maius tamen crimen est, grauiusque scandalum committere sequitur ex voti solemnem transgressione. g

Tertio presupponimus, votum maiorem vim obligandi habere,

L 4.

a In d. q. 38. art. 6.

b In 4. dist. 38. qu. 2.
 c In d. qu. 28. ar. 2.

* Duplex votum.

d Cap. 1. de voto & voti red. lib. 6.
 e In dicto 4. li di. 38. q. 2. f 2. part. tit. 12. c. 2. parag. 1.
 g Arg. ca. ho. mo 40. di. & cap. precipue 23. q. 3.

¶ 2. q. 89.
art. 2.
¶ In prædicto
4. li. di. 32. q.
5.

¶ In espit.
quanto de
iurerecur.
¶ Lib. 5. c. 22.
& 23. de con-
suetudinibus sa-
cerdotum.
m. 2. q. 28.
ar. 6. & Opul.
17. ca. 12 &
Opul. 19. c. 3.
¶ In 4. l. sen.
dist. 38.
¶ In c. Clem.
1. de reliqu.
& veneratio-
ne sanct.
¶ Cap. cum
in officijs de
testamentis.
¶ In Codice
de poen. q. 43

¶ In summa
de materia
voti.

bere, quam iuramentum, secundum S. Tho. b quamuis Ioan. Maior i oppositū tueatur. Cuius quidem opinio vera est, quando vtrumque principaliter fit in honorem Dei, vel vtrumque principaliter in vtilitatem proximi: opinio autem S. Thomæ procedit, cum votum principaliter fit in honorem Dei: iuramentum autem principaliter fit in vtilitatem proximi, vt cōmuniter fieri solet, quod nos, & vtramq; opinionē concilians, definimus, & postea Michaël à Medina egregie probat, quod obligatio iuramenti est firmitior, quam voti, licet hæc sanctior sit illa, cum per illam promittatur proximo, & per hanc Deo.

Quarto præsupponimus, bonum opus factum ex voto plus meriti habere, quam aliud non ex vi voti factum, secundum doctrinam S. Tho. m & Richardum, & alios omnes, n & glossam singularem; o qui quidem omnes sequentes B. Anselmum in lib. similit. assenserant eum, qui aliquod bonum facit ex voto, similem esse illi, qui arborem cum fructu suo donat: eum vero, qui facit opus sine voto, offerenti fructum sine arbore: quamuis opus consilij plus meriti habeat, cæteris paribus, quam opus præcepti, p iuxta communem opinionem, quam declarat præcitus Medina. q

33 Quinto præsupponimus, confessarium teneri admonere penitentem, qui non adimplevit votū tempore, quo debebat, nō liberari ab obligatione postea adimplēdi illud, propter penitentiam quā iniungit, eo quod votū nō adimplevit tēpore debito, nisi aliqua impossibilitas iuris vel facti superuenerit, vel eiusmodi erat, quod debito tēpore transeunte, eiusdem obligatio transibat, iuxta mentem omnium, quam explicat Caiet. r

Modi vsitiores, quibus peccatur male vouendo, vel male votum implendo.

- 34 Vouens rem mortalem, vel venialem vt peccat,
34 Vouens item id quod est præceptum, vel contra consilium, & nu. 35.
& 36.
37 Vouens stulta vota, vt non peccandi se, non lauandi.
38 Vouens illud quod sciebat se non posse prestare,
39 Votum, vel partem eius quis recte frangit ob causam, & 40.
41 Vouens quis tenetur statim adimplere, vel ad certum tempus, & 41.
42 Vouens sub conditione, & satagens ne adimpleatur illa.
42 Vouens si perpetraverit illud, aut illud crimen.
43 Vouens ob malum finem, vel ob bonum, qui nascitur ex malo.
43 Vouens virginitatem, & eam postquam violauit, non obseruat.
43 Vouens se uxorem ducturum, & postea non ducit.
44 Votum religionis suadens, vel ab illa abstrahens ad quid tenetur, num. 45.
46 Votum religionis impediens, vel ingressum ordinis dissoluti, & 46.
46 Vouens religionem, & quia non recipitur vt ipse vult, & 46.
46 Vouentem religionem an statim ligent onera eius.

47 Vouens

- 47 Vouens ingredi
48 Vouens religionem
49 Religionis de in
50 Religionem rela
num. 51.
52 Vouens præ timo
mali, & 52.
53 Vouens rem ad
53 Vouens non bibe
tempore certo
54 Voti quem pæni
55 Votum qui non a
56 Vota defuncti, qu
57 Dispensat super
58 Vouere qui perti
59 Votum contugur
60 Votum mariti &
62 Votum de ingre
prioris.

34 EX præmissis
preceptum,
bene votum recte
aliquid peccatum
re, & c. per supra
Dicit Mortale: qu
catum veniale, non
votum emitteret,
minus id se factur
Secundo, qui vou
lis culpæ tenetur
ma, & non implet
confiteretur, sed etia
iusmodi peccatum
supradicta, b quid
habet locum etiam
peccatum, quid
35 Tertio peccat, e
uet se nō facturū,
obligaretur: vt qu
nā, etiā in casu ext
volūtas secūdū se
dicendū est de illo
filio, eo animo, vt
na ei displicere so
ceret ei eo gradu,
plus quam venial

- 47 Vouens ingredi & profiteri, & postea exit.
- 48 Vouens religionem strictiorem, & intrat laxiorem, &c.
- 49 Religionis de ingressu an consulendam.
- 50 Religionem relaxatam ingrediens, vel in eam filios intrudens, num. 51.
- 52 Vouens præ timore mortis spiritualis, aut corporalis, vel alterius mali, &c.
- 53 Vouens rem dignam voto, quæ tamen maius bonum excludit.
- 54 Vouens non bibere vinum, & crebro id violat, vel facere aliquid in tempore certo, quo transacto illud non adimplet, num. 54.
- 55 Voti quem pœnitet, vel dubitando de voto an valeat, ipsum violat.
- 56 Votum qui non adimplet per alium, quod per seipsum non potest.
- 57 Vota defuncti, qui non adimplet adiunctis exemplis, & 57.
- 58 Dispensat super voto per falsam aut iniustam causam.
- 59 Vouere qui pertinaciter tenet esse malum.
- 59 Votum coniugum de abstinendo, & pactum an paria, & 60.
- 60 Votum mariti & uxoris sine licentia quod valet, & 61.
- 62 Votum de ingressu religionis generale an tollat refutatio vnus superioris.

EX præmissis infertur, multos peccare contra hoc secūdū præceptum, quatenus præcipit non male vouendum, & bene votum recte adimplendum. Et primo peccat, qui vouet aliquod peccatum mortale, vt occidere, odisse, seu odio habere, &c. per supradicta. ^a

Primo. Mortale: quoniam votum de re, quæ in se solū est peccatum veniale, non erit plusquam veniale, nisi vouens ea mēte votum emitteret, vt etiam si esset peccatum mortale, nihilominus id se facturum voueret.

Secundo, qui vouet se facturum id, ad quod sub pœna mortalis culpæ tenetur, vt non fornicari, vel confiteri in Quadragesima, & non implet, & peccat non solum quia fornicatur, vel nō confiteretur, sed etiam quia transgreditur votum, quo fit, vt huiusmodi peccatum cum hac circūstantia confiteri teneatur, per supradicta, ^b quidquid dixerit Ioa. Tabienna, c cuius opinio nō habet locum etiam in illo, qui vouet in genere se nō amplius peccaturum, quidquid Ioan. Maior, ^d insinauerit.

Tertio peccat, qui id, ad quod solū de cōsilio tenebatur, vouet se nō facturū, etiā si occurrerēt casus, ad quos ex vi præcepti obligaretur: vt qui vouet nō mutare, aut nō facere eleemosynā, etiā in casu extreme necessitatis, nō solū quia huiusmodi voluntas secūdū se talis erat, verū etiā quia eā voto firmat. Idē dicendū est de illo, qui vouet se non facturū id, quod est de cōsilio, eo animo, vt displiceat Deo tantū, quātū mortalia crimina ei displicere solēt: secus tamē esset, si voueret Deo, vt displiceret ei eo gradu, quo venialia ipsi displicent; tūc enim nō amplius quam venialiter delinqueret, quod ipsum leuius esset,

L 5. quan-

^a Num. 17.

^b Cap. 6. nu. 3 & 4.
^c In verbo votum, p. 1. r. 2. g. 1.
^d In 4. 1. s. c. dist. 39. q. 1.

170 De voto, & qui contra votum peccant.

quando quis votum emitteret, non aduertens se in eo diuine bonitati rem ingratam admittere, vt Card. Caietanus egregie docet, e & tactum est supra. f

e 2. 2. qu. 83.
art. 2.
f Num. 3.

36 Quarto, qui vouet aliquid quod suapte quidem natura est contra consilium Euangelicū, aut malū, vel nō ita bonū sicut oppositum, vel indifferens, sed id facit cum aliqua circūstantia vel respectu, quo fit bonum & honestum, & postea non adimplerit: vt si vouet ingredi aliquod monasterium, quamdiu in eo regularis obseruātia non viget: vel vouet nō facere eleemosynā: vel non fideiubere, aut non mutuare aliquid illi vel illi, extra tempus cuiusdam eximie aut extreme necessitatis, ne aliqua exinde occasionem peccandi caperet; nā sicut multa sunt ex genere suo bona, que ratione circūstantiæ mala fiunt; sic etiā multa sunt ex genere suo mala, vel non adeo bona, sicut eorū opposita, vel indifferētia, que ratione alicuius circūstantiæ redduntur bona vel meliora, quam eorum opposita. a

a Arg. textus
sing. c. vene-
rabilibus, pa-
rag. potest do-
sent. ex com.
l. 6. c. ne quis
2. 2. q. 2. cap.
nōli. 23. q. 1.
& c. cum mi-
nister. 23. q. 5.
b Verb. votū,
1. qu. 3.

37 Quinto, qui emittit aliqua vota stulta, vel temeraria, qualia sunt non peccare capillos in die Sabbathi, nō filare, non lauare caput, non edere animalium capita in honorem B. Ioānis Baptistæ, nō immittere ossa in ignē in honorē S. Laurentij, & alia huiusmodi, que neq; ad honorē Dei, aut suā proximive vtilitātē vidētur spectare, & ea absq; vlla dispensatione & licētia sui confessarij transgreditur, secundū Syluestrum. b Quod verū est intelligendo de illo vouēte; qui credit huiusmodi vota valere, vel dubitat de eorū valore, & ante dispositionem cōsciētiæ erroneæ illa transgreditur: nō autem de eo, qui scit, vel credit ea nō valere, quāuis possēt licitē obseruari, vt Gratianus e docuit; quoniā propria vouētis auctoritate possūt dissolui: quippe que secundū S. Tho. d ridicula sunt, & magnam superstitionis specie m pre se ferūt: e quod ipsum ferē dici potest de illo, qui vouet se nudū peregrinaturū, quoniā id inhonestū est, & postea valetudini corporis maxime officere, presertim in hyeme: quāuis S. Ant. f videatur huiusmodi votū in aliud fore cōmutādū.

e In cap. fin.
22. q. 4.

d 2. 2. qu. 83.
art. 2.

e Secundum
Raymund. in
summa hu-
ius tituli. &
Albertum in
q. d. 39.

f 2. part. tit.
1. ca. 1. pa-
rag. 3.

g Ang. ver.
votum, 2. pa-
rag. 9.

h Cap. homi-
nes, 2. qu. 2.
i 2. 2. qu. 88.
art. 1.

38 Sexto peccat, qui vouet aliquid sciens, & animaduertens se non posse illud adimplere. g Dixi Animaduertens, quia secus esset, si non aduertent illam impotentiam: nam *ream linguam non facit, nisi rea mens. h*

Septimō, qui vouet animo se obligandi, & non adimplēdi, secundum Caietanum, i & recte quidem: quia habet animū non soluendi Deo quod ei debet.

k Per supra-
dicta, nu. 17.
l Ibid.

Dixi, *Animo se obligādi*, quia qui vouet animo nō se obligādi, nō tenetur voto in foro cōsciētiæ; nam id non est vere votū: k ita quod ille teneatur voto, qui vouet animo se obligādi & adimplēdi, vel saltē animo obligandi: non autem qui vouet sine animo saltē se obligandi, per prædicta; l & quia actus agentium non operantur vltra intentiones eorum. Quare ap- te responsum fuit nuper, bis peccasse illum non implendo suū votum

votum factum an-
uendo, secundo n
39 Octauo pecca
violat, peccat inq
secundū omnes;
ægritudinē, vel o
plum aliquod su
eleemosynā fac
postea ægrotat. b
vel sanitati restit
implere, sicut ill
mauitq; matrimo
tatem seruandā;
persoluere, cum i
re secundum par
debitum. Quinim
stitatem perfecte
bile, puta marite
liberatur quis a v
iam emisso super
qui vouit à vouc
40 Nono, qui vo
tantum Psalterij
dicit, vel dare po
secundum Caiet
tamen contraria
supra g diximus
41 Decimo pec
tra certum tēpus
tamen non stati
dum S. Th. cōm
certo nouit, se n
pori terminū pr
adimplere tene
diu consciētia
mentū: hoc eni
tra quod teneat
nalis. k Et si culp
peccauit, eo quō
tentem, vt quæ v
solum tenetur o
etiam dignam a
impotens ad int
42 Undecimo, qu
cuius implemen
secundū Richar
tione voti, cum,

votum factum animo vouendi, & non implendi; primo vouendo, secundo non implendo.

39 *Octavo* peccat, qui vouet votum licitum, ipsumque postea violat, peccat inquam, mortaliter toties, quoties ipsum violat, secundum omnes, nisi id fecerit per obliuionem tolerabile, vel ægritudinē, vel ob aliam iustam impotentiam: vt qui vouet templum aliquod siue pauperū xenodochium edificare, vel certā eleemosynā facere, & postea fit inops, aut vouet ieiunare, & postea ægrotat. *b* Porro si postea redit ad pinguiorē fortunā, vel sanitati restituitur, totū, vel partē, quā possit, tenebitur adimplere, sicut illa quę vouet castitatē, & postea nupsit cōsummauitq; matrimoniū, non tenetur ad plene, perfecteque castitatem seruandā, quoniam debitum coniugale viro suo tenetur persoluere, cum ille ab ipsa exoptularit: tenetur tamē obseruare secundum partem sibi possibile, scilicet ad non exigendum debitum. Quinimo debet etiam voluntatē habere seruandi castitatem perfecte & integre, quando sibi fuerit licitū & possibile, puta marito vita iam defuncto. *c* Vnde *infertur*, quod non liberatur quis à voti obligatione, propter omnia illa, quę voto iam emisso superueniunt, quę si à principio acciderent, ille qui vouit à vouendo desisteret, vt inferius *d* apertius dicemus.

a Ca. licet, & cap. magna, de voto.

b Arg. verb. votum, 3. q. 94. 1.

c Caieta. in Summa, de materia voti.

d In c. 18. n. 7

40 *Nono*, qui vouet aliquid etiam minimum, puta dicere vnū tantum Psalterij versiculum, vel Aue Maria, postea vero non dicit, vel dare poculum aque frigidę amore Christi, & nō dat, secundum Caietanum. *e* Cuius opinio licet alias placuerit, nūc tamen contraria, quam tenet Sotus, fmagis placet, per ea quę supra *g* diximus.

e 2. 2. qu. 89. art. 7. f. Lib. 7. q. 9. ar. 1. de iust. & iur.

41 *Decimo* peccat, qui vouet aliquid se statim facturū, vel intra certum tēpus, siue votū esset tacitum siue expressum, quod tamen non statim, vel intra tēpus præfinitum implet, secundum S. Th. cōmuniter receptum, *b* per textum Deut. Quod si certo nouit, se non vouisse animo statim adimplendi, neq; tēpori terminū præfuisse tacite vel expresse, intra quod votum adimplere teneretur, nō peccat mortaliter nō adimplēdo, quādiu conscientia nō remordet se esse in mora circa eius implementū: hoc enim est signū, quod non est transactū tempus, intra quod teneatur implere illud, iuxta mentem prædicti Cardinalis. *k* Et si culpa sua factum esset, vt iā non posset implere, iā peccauit, eo quod ad voti exsequutionē seipsum reddit impotentem, vt quę vouit virginitatem, si se corrumpi pateretur, nō solum tenetur obseruare quod supererat ad implendum, verū etiam dignam agere poenitentiam, quia culpa sua effecta sit impotens ad integre virginitatem obseruandam. *l*

g Na. 10. de iuramento rei seuis & parua. *h* 2. 2. qu. 88. ar. 9. & 3. & in 4. li. sent. dist. 38. qu. 1. art. 1. *i* Cap. 15.

k 2. 2. qu. 88. art. 1. & in summa de materia voti

l Arg. li. in toto iure, ff. de reg. iur. & c. commiss. de elec. lib. 8. b In 4. li. sent. dist. 38. art. 3. 94. 3.

42 *Vndecimo*, qui facit votum, adiecta tamē aliqua conditione, cuius implementū ipse impedit, & postea non implet votum, secundum Richardū. *b* Vnde *infertur*, nō esse liberū ab obligatione voti, cum, qui vouit Deo aliquid cum cōditione. Si Deus ipsum

ipsum

ipsum ab aliquo peccato præseueret, postea vero non facit id, quod fecisset, aut deliberabat facere (ad se præseuerandum ab illo peccato, quando promisit) si nõ promississet: vel se in illud peccatum præcipitem dedit, ne ad implendum remaneret adstrictus; quamuis Angelus, & alij non adeo bene sententiam Richardi referre videantur.

^e Verbo votum, 3. pars. 1.º.

43 *Duodecimo* peccat mortaliter, qui vouet ingredi religionem, si fornicationem, vel adulterium, aliudue scelus admitteret hac intentione, vt huiusmodi peccata vitaret, vel gratia imponendi sibi aliquam pœnitentiam, vel absolutè se obligat, si hoc vel illud sibi accideret, quod quidem postea etiam completa conditione non implet, quoniam huiusmodi vota conditionalia sunt, & ideo conditione adimpleta obligant, & quauis si contentum in conditione poneretur pro fine, non valeret, vt dictum est, & nec facta sub conditione obligarent ante impletam conditionem, nisi vouens ipse esset in causa, quo minus adimplerentur, vt mater, quæ vouet ieiunare si filius recuperet saninitatem, non tenebitur ad ieiunium, si filius moriatur. *f*

^d Arg. l. cetero diem, ff. de verb. signific. §. pro te, de rescrip. lib. 6.
^e Supr. n. 30. §. Ang. ver. votum, 3. pars. 1.º.

Præsupposito igitur, quod vota huiusmodi conditionalia, etiã pœnalia, quibus quis vouet ingressum monasterij, vel peregrinationem in terrã sanctam, vel Urbem, &c. si illud, aut illud euenierit, aut illud peccatum admiserit, valeant, quæsitum est nuper, quis in huiusmodi dispenset? Ad quod Sotus respõdet, g. antequam peccetur, Episcopum posse, & postea non nisi Papã. Sed nobis videtur discriminẽ esse inter casum, quo quis vouet ingredi religionem, vel peregrinari in terram sanctam, vel Urbem, &c. si tale, vel tale peccatum comiserit, & inter casum, quo quis vouet nõ admittere tale peccatum sub pœna eundi Hierosolymã, aut ingrediendi religionem, &c. quia in priori casu solum est vnum votum conditionale religionis, in quo neq; ante, neq; post adimpletam conditionem Episcopus dispensare potest; *h* in secundo verò duo vota sunt: Alterum absolutum tale peccatum non committendi, alterum conditionale & pœnale ingrediendi religionem, &c. si peccauerit, &c. quorum prius est principalis, & posterius accessorium; & certum est in priori voto principali Episcopum dispensare posse, & cum non sit, votum perpetue castitatis, neque religionis, neque aliud ex quinque Papæ reseruatis; & ita videtur antequam prius absolutum violetur, & per illius violationem posterius conditionale purificetur, Episcopum in vtroque dispensare posse: tum quia accessorium sequitur principale; *h* tum quia, sublato priori principali per Episcopi dispensationem, tollitur secundum conditionale; quum per violationem prioris, quod non est, non possit purificari.

^g Lib. 7. q. 4. art. 3. de iust. & iur.

^h Vt dicitur infra, nu. 75.

^a Per notata in præfat. num. 75.

^b Cap. accessorium, de reg. iur. li. 6. l. c. principalis, ff. end.

Ex quibus inferatur solutio quæstionis nuper propositæ: An valeat iuramentum, aut votum non ludendi, aut non ingrediendi talem domum, quæ illi occasionem peccandi præbet, sub pœna eundi genibus Hierosolymam, ore hufonem ferendo? Responderi

sponderi enim debet, sed non quoad circumscriptionem honestum est, & non quoad circumstantiam euenientiam, quod sub voto non est, & possibilis, quoad circumstantiam

Decimotertio peccatum finem, veluti iniquum, quatur iniustam viam, est supra. *f* Vbi tamquam promittit Deo aliquem, uere propter malum, lud, adimpleta conditione

Decimoquarto peccatum perpetuo eam, latum proponi non debet, niter receptum. *h* Sicut vt ad eam semel acceptum, agentium non operatur, non ducere uxorem, fornicando non peccat, et qui vouet contra mortaliter secundum solute ducendi uxorem, à statu perfectiori ad statu continentium

Dixi, *Absolute*, quod peccatum, & vix sufficienter agnosceret, beret, obligaretur, la circumstantia de cillitati facit, vt quod maius bonum. Per ducendum uxorem, periculum mortis, maxime laborabat

44 *Decimoquinto* proposito religionis, quod te, & alijs circumstantiis, & S. Antoninũ, b. c. ligionis, in qua animam sit, grauissimè verum fecit cum apostata tertio casu teneretur, vel si non potest, ad secundum Scotũ: & quod

sponderi enim debet, valere quidē quoad ipsam perfectionē, sed non quoad circumstantiam ferendi bufonem, quia id inhonestum est, & nullius erga Deum reuerentia. Neque quoad circumstantiam eundi genibus, quia est impossibile, saltē moraliter, quod sub votum non cadit. *c* Professio verò ipsa est honesta, & possibilis, & ita merito quoad ipsam valet, licet non quoad circumstantias, *d* quando sunt separabilia, vt hæc.

Decimotertio peccat mortaliter, qui vouet aliquid propter malum finem, veluti ieiunare, vel elemosynam facere, vt consequatur iniustam vindictam, vel voluptatem illicitam, *e* vt dictū est supra. *f* Vbi tamen diximus, quod qui concubinam habens, promittit Deo aliqua pia, si dederit ipsi filium ex ea, non vouere propter malum finem, & ideo teneri ad implendum illud, adimpleta conditione, per rationem ibidem allatam.

Decimoquarto peccat mortaliter, qui vouet virginitatem animo perpetuo eam seruandi, & post votū semel vel pluries violatum proponit non continere, secundum S. Thom. *g* communitur receptum. *h* Secus autem esset, si eo animo eā voueret, vt ad eam semel amissam seruandam non teneretur, quia actus agentium non operantur ultra fines eorum. *i* Porro, qui vouet non ducere vxorem, non censetur vouere continentia, & ideo fornicando non peccaret plus, quam si illud non vouisset; *k* licet qui vouet continentiam, ducendo postea vxorem, peccet mortaliter secundum omnes. Verum est item, quod votū absolute ducendi vxorem, nō valet: siquidem vxorem ducere, est à statu perfectiori ad minus perfectum descendere, scilicet, à statu continentium, ad statum coniugatorum. *l*

Diui. Absolute, quoniam si voueret ea de causa, quod se imbecillum, & vix sufficientem ad resistendum peccato fornicationis agnosceret, & quod nisi vxorem duceret, carni succumberet, obligaretur, vt recte annotauit Caietanus; *m* quoniam illa circumstantia de adhibendo remedio propria carnis imbecillitati facit, vt quod alioquin erat minus bonum, efficiatur maius bonum. Per quod ante tres annos respōdimus teneri ad ducendum vxorem quandam, qui vouit vxorem ducere, dum periculum mortis nauigando incurrisset, vt vitio carnis, quo maxime laborabat, commodius resisteret.

44 Decimoquinto peccat mortaliter, qui aliquē retrahit à proposito religionis, quod volebat exsequi oblata iā opportunitate, & alijs circumstantijs ad id necessarijs, secundū Paludanum, *n* & S. Antoninū. *b* Grauius tamen peccaret, si post ingressum religionis, in qua animo stabili perseuerabat, egressum ei persuasisset, grauiusque vero, si post professionem sine iusta dispēlatione fecit eum apostatari, iuxta mentem prædictorum. Quinimo in tertio casu teneretur eundē ipsum restituere religioni, si potest, vel si non potest, aliū similem, vel seipsum religioni tradere, secundum Scotū: quod eūdem in præcedentibus casibus esse faciendum

c Arg. 1. Ne-
poti Proculo
si. de verb. si.
gni. & c. fa-
cier. 2. 2. q. 3.
d Arg. c. velle
per inutile
non vitiat
de reg. iur.
lib. 6.

e Richar. in
4. di. 36 q. 1.
& laicus Ca-
ietan. 2. 2. q.
28. art. 2.
f Eodem nu.
30. & seqq.
g 2. 2. qu. 87.
art. 3. ad 2.
h In 4. l. seu-
dit. 38.
i 1. nō omnia
si. si ceri. per
k ad audien-
tiam, de de-
cimis.
l Rosel. ver.
impedimen-
tum, q. c. 12.

m Arg. 6. nup-
tiar. 32. q. 1.

n 2. 2. q. 88.
art. 1.

a In 4. di. 15.
q. 2. ar. 2.
b 1. par. tit. 2.
c. 2. par. 1.
Ang. Sylu.
tabien. &
commune
verb. restituo.
c In 4. di. 85.
qu. 3. in res-
pon. ad 2. q.

174. De voto, & qui contra votum peccant.

d Vbi supra.
e In 4. de re-
sit. q. 1.

f 2. 2. q. 62.
art. 2.
g In 4. di. 15.
qu. 17.
h Lib. 4. q. 6.
art. 3. de iust.
& iur.

i Cap. 12. de
reg. iust. 25.
k Cap. 14.
num. 27.

l 2. 2. q. 189.
art. 9.

m Praecitata
21. qu. 289.
art. 3.
n Vbi supra
art. 2.

o 2. 2. q. 189.
art. 2.
p Vbi supra
art. 9.

q In 4. l. sen.
di. 38. qu. 20.

ciendū tradunt B. Antoninus, d & Adrianus, e nobis tamē post
Caictanum videtur sufficere in illis casibus suadere alteri quē
bono, vt ingrediatur religionem, etiam si hoc illi omnino non
persuadeat, quod etiā idem Scotus vbi supra videtur sentire, &
ex vtroque Thoma s potest facile deduci. Quinimo credimus
in nullo casu teneri quēpiā seipsū religioni tradere, quod Ioan-
nes Maior g non exiguis argumentis persuasus, & horum con-
traria dissoluens tenet, & Sotus. h Illud vero cū opinione cō-
muni persuasum habemus, illum qui retrahit alium ab ingre-
diendi, vel profitendi religionē proposito, aliqua bona inten-
tione, iustisque de causis, non peccare, neque incidere in cano-
nem i Concil. Trid. cuius tenor refertur infra, k in quibus iustis
causis sunt, quod volēs ingredi est cōiugatus, & sine consensu
coniugis vult id facere, vel quia credit ipsum nullatenus reli-
gioni conuenire, ipsique fore vtilem, vel propter suū spirituale
commodum, quod ex ipsius ingressuri cōsiliis percipit, sibi ad
honeste viuendum conducens, praesertim ea de causa, quod in
monasterio, in quod ingredi destinat, male contra disciplinam
regularem viuatur: nam inducere ad talem religionem, & eadē
ingredi, & in ea recipi peccatum est, siue sit virorum, siue se-
minarum, non obstante, quod ab Ecclesia toleretur, secundum
opinionem communem, quam recte explicat Caictanus. l
45 Præterea in ea sumus sententia, quod etiam si laude dignū
sit, aliquem ad religionem inducere, secundum Sanctum Tho-
mam, m non esse tamen valde laudādū illum, qui persuadet al-
teri vouere religionis ingressum, quoniā, vt recte tetigit Cai-
tanus, a & idem experientia ipsa nos docet, minus alacri animo
perferunt onera religionis, minusq; perseuerāt, qui votis ipsis
quasi coacti ingrediuntur, quam qui libera, spontanea, volū-
tate id faciunt, etiam si vtrumque ex genere suo rectū & licitū
sit, secundū S. Thomā. b Præterea hoc etiam addidimus, quod
sicut qui inducit alium ad religionē, vbi perfecte regula obser-
uatur, laudabiliter facit, iuxta eundē S. Thomam, c si eē contra-
rio qui alteri suadet ingredi religionē adeo relaxatā qualē mo-
do dicemus, & vbi regula perperā obseruatur, peccat. Adici-
mus etiam, eum qui vouit ingredi religionem, non satisfacere
ingrediendo, vbi regula non seruatur, & vbi cum dissolutio-
ne viuatur, & si quando vouit, non intendit ingredi aliam reli-
gionem præter illam, & nulla sit spes breui postmodum tēpo-
re illam suæ pristinae sinceritati restitutum iri, nō tenebitur in-
gredi illam neque aliam, quoniam eius votum quodammodo
ratione euentus iam factum est illicitū, vt subtiliter adnotauit
Ioannes Maior. d Quod idem dicimus de illo, qui monasteriū
reformatum, vbi recipiatur, non inuenit: quamuis inueniat ali-
quod, quod vocatur reformatum; sed re vera constat non esse
tale, quoniam ibi vnusquisque pro sua voluntate vitam agit, &
fere omnes putantur esse malæ cōscientiæ: at verò contrariū
esset

esset dicendū de illo, ceretur reformatum, mini, & votorum cō- obedientiaque sui pr- adeo stricte, sicut reg- cidentaria sunt, ibide- 46 Decimo sexto pecc- lute, neque saltem a- religionem, hoc vel i- pere, vbi ipse veller, n- Dixi, Non restringit; q- aliquam religionem, ipsum recipere, non t- libenter recipent; q- festum, & quamuis pr- mento dicat, debere eum illa non receper- iure, nullaque efficac- dum, sicut statim k c- 47 Decimo septimo pe- monasterium, vel cer- gandi ad obseruanda- neque ad habitum, n- dum vixerit, seruare, Dixi, Vouet intentio- intentione, sed absol- intrare, quin etiam c- sionem emittere, ad i- rē ducere, si non adm- bitum, si postea cont- hendo, non tamen ob- quamdiu matrimoni- postulare: nā quæ adm- ordines suscipere, si e- erit, sed non erit adstr- quod ordo facer, si ip- per nos cap. quando, a r- batur, faciet contra v- habet annexā: Sic eti- permanere, si postea- peccati non exiguan- luntatem adimplend- matrimonij vinculum- seruandum, vt copios- bat. Ceterum ei Sotus- assignat inter illum q- & inter eū, qui vouer-

esset dicendū de illo, qui inueniret monasterium, quod nō diceretur reformatum, nihilominus tamen reuera in timore Domini, & votorum essentialium obseruantia, & sub regimine obedientiaque sui praelati ibi communiter viuitur, etiamsi non adeo stricte, sicut regularis disciplina exigit, quoad ea, quae accidentaria sunt, ibidem viueretur. e

e Caier. 8. 2.
q. 189. ar. 2.

46 *Decimosesto* peccat, qui vouet religionē in genere, & absolute, neque saltem animo suo votū restringit ad hanc, vel illam religionem, hoc vel illud monasterium; & quia eū nolūt recipere, vbi ipse veller, nō vult intrare aliā, quae ipsum reciperet. f

f Arg. ca. nom est, & c. magna, de voto.

Dixi, *Non restringit*; quia si restringeret, saltē animo, ad certam aliquam religionem, vel certum monasterium, & ibi nollet ipsum recipere, non teneretur aliam ingredi, etiamsi eum ibi libenter reciperent; quia limitata causa limitatum producit effectum, e quamuis praefatus Sotus, h absque sufficienti fundamento dicat, debere eum prius curare ingressum in illam, & si eum illa non receperit, teneri intrare aliam: quod tamen nullo iure, nullaque efficaci ratione probatur; & ita non est tenendum, i sicut statim k dicemus.

g l. non omnis, ff. si cert. peta. c. super literis, de rescript. h Lib. 8. de iust. & iur. q. 2. art. 1. i Cap. consue. l. i. 2. q. 2. a. parag. consideremus. Auth. de tarent. & sem. colla. 3. k Infra, n. 48.

47 *Decimoseptimo* peccat, qui vouet ingredi certum aliquod monasterium, vel certam religionem intentione seipsum obligandi ad obseruandam continentiam, etiamsi nō admittatur, neque ad habitum, neque ad professionem; & non vult eam, dum vixerit, seruare, eo quod non fuit admissus.

Dixi, *Vouet intentione seipsum obligandi, &c.* quoniā si ea caruit intentione, sed absolute vouet tale monasteriū, vel religionem intrare, quin etiam (quod amplius est) perseverare, vel professionem emittere, ad nihil eorū erit obligatus, & poterit vxorē ducere, si non admittatur. Imo etiā si fuerit admissus ad habitum, si postea contraxerit matrimonium, licet peccet cōtrahendo, non tamen obligatur ad continentiam obseruandam, & quamdiu matrimonij vinculum durat, poterit cōiugate debitū postulare: nā quēadmodū qui promisit Deo intra annū sacros ordines suscipere, si eo tēpore nō suscipiat, peccati quidē reus erit, sed non erit adstrictus ad diuinum officium recitandum, ad quod ordo sacer, si ipsū suscepisset, obligabat, iuxta late tradita per nos cap. quando, a neque si in peccatum fornicationis prolatur, faciet contra votū vel continentiam, quā ordo sacer sibi habet annexā: Sic etiam qui vouet ingredi religionem, & in ea permanere, si postea duxit vxorem, tenebitur quidem ratione peccati non exiguam agere poenitentiam, & etiā retinere voluntatem adimplendi votū, si aliquando poruerit: at quamdiu matrimonij vinculum durat, non tenebitur ad cōtinentiā obseruandam, vt copiose & subtiliter Cardin. Caietanus b cōprobat. Ceterum ei Sotus c contradicit circa differentiam, quam assignat inter illum qui voto simplici se obligauit ad religionē & inter eū, qui vouet ingredi & profiteri. Sed nobis opinio praedicti

a De consue. dist. 1. c. 7. num. 2.

b 2. 2. q. 189. art. 4. c Lib. 8. q. 2. ar. 1. de iust. & iur.

prædicti Cardinalis magis arridet. *Primo* quia, sicut lōge distat inter se votum de ingrediendo religionem ad eam probandā, & de ingrediendo eam ad eam profitendā, eamq; perpetuo retinendā; d sic etiā votum obligandi se ad vnū ex his duobus, erit valde diuersum à voto, quo se quis obstringit ad alterum.

Secundo, quia nullus iurisperitus (meo quidem iudicio) inuenietur, qui non iudicaret, dispensationem illam esse subreptitiam, quam, qui vouit ingredi simul & profiteri, impetraret, exprimendo tantum, quod vouit ingredi, & tacendo quod vouit etiam profiteri. e

Tertio, quod qui vouet tantū ingredi religionem, eamq; ingreditur, & post ingressum vouet profiteri, multo amplius obligabitur ad professionem faciendam, quam alter, qui postquam ingreditur, non emisit votum de profitendo in ea. f

Quarto, quod ius commune non adeo obligat ad perseuerandum eū, qui vouet ingredi ad probandū, sicut obligat votum, quod quis facit perseuerandi & profitendi, siue id ante ingressū, siue post faciat, quoniam iuri communi satisfecit ingrediendo bona fide, & sine dolo, vt probet, viresque suas experiatur, quāuis si talis vitæ ratio displiceat, poterit, si libeat, exire. b At vero si emisit votū de profitendo, nihil tale efficere licebit, nisi iusta causa in id eum iuuet. c Quocirca mihi persuasum habeo, eū, qui prius horū votorū emisit, posse, intra annū probationis, religionē quam elegit, relinquere eo solo, quod modus ille viuendi displiceat: non autē illum, qui posterius emisit, nisi post dispensationē impetratā ex causa, quæ viro prudenti videatur iusta: d qui autem vouit fieri religiosus, nihilo alio expresso solum ingressum videtur vouere, secundum vtrumque Thomā. e

48 *Decimo octauo* peccat, qui vouet strictiorem ingredi religionem, & postea ingreditur laxiorem, secundum S. Thom. sed iam non tenebitur illā strictiorem intrare, si professionē emisit in ea, vbi laxius viuunt; g alias vero sic, secundum Archidiaconum communiter ibi receptum. Adijcimus etiā eū, qui vouet religionem, si nulla eum velit admittere, posse in seculo remanere, & vxorem ducere, secundum Angelum, h & Card. Caietanum, i quamuis Innoc. III. k oppositum sentire videatur. At vero qui vouet aliquam intrare religionem, sine expressa tamē vel tacita limitatione huius aut illius monasterij, si in finitimis & propinquis carnobis non admittatur, tenebitur ad remotiora, externaque proficisci, vbi sit aliqua spes quod eum recipient: at vero si saltim tacite secum intellexit de monasterijs tantum suæ regionis, aut regni, vel linguæ, si in his nō inueniat receptores, non tenebitur ad alia monasteria tentanda: quod etiam placuit prædicto Cardinali. l

49 *Dicimus* tamen, quod quāuis S. Tho. m affirmet, non esse opus nimio consilio, longaue deliberatione ad statuendū propositum ingrediendi religionē, propter rationes & auctorita-

d Ca. ad apostolicam, de reg. c. 1. & c. non solum, eod. tit. si. c.

e Arg. c. postulati, de rescript.

f Arg. c. 1. de treug. & pa. & aucten. itaque C. cōmunia de success.

g Dico c. ad apostolicam, & dicto c. nō solū, ibi pro voluntate, & cap. 1. ibi libere.

h Arg. c. non est, & ca. magna, de voto. d Arg. dicti cap. non est, innotā gloss. e 1. 2. q. 189. ar. 4.

f 2. 2. qu. fin. art. penul. g ca. qui post votum, de reg. lib. 6. h Verū votū 3. par. g. 1. i 2. 2. q. 189. art. 3. k In cap. per regulas de regulis.

l In dicta q. 82. ar. 1. m 2. 2. q. 129. ar. 10.

res, quas ibidem plurimum: nihilominus specialia nō obstat; huiusmodi, si deo bene sit ad in totam suam collectionem religionis, qui ait hoc adeo non habet, eā de ne sacre Eucharistie, neque prius lūtam fiduciaque quæ quidem concilio, & Ioan. Maioribus omnibus adde, quod concludit, quod perpetuo perseueranti addit singulariter religiosus, sunt passus irreuocabiliter. *De cimonono*, qui & quia ibi regulari natilla religionis perant, neque excusati viuendum arctius, ne, qua non excusati dines suscepit, absque quocirca qui huiusmodi tur, & profiteretur, si delicti obligat, preterdit se ad illa obligant illam, qua intendat uare, vel eam noueior, e quod quidem quoad alias accidit, mitigata apostolicis præscriptis, vel ex hoc facultatē habent memorialis, est tamē verus & antiqua, quænes sufficeret quoad opinio Panormitani liberiusque, quam patet Florentinū, g & post Auscerius, i mo & S. totius orbis Christiani nimo Pontificis sciens

res, quas ibidem adducit, & propter alias, quas nos etiā scri-
 ptimus: nihilominus tamen hoc esse intelligendum de illo, cui
 specialia nō obstant impedimenta, puta moribus, debita, cete-
 raq; huiusmodi; sicut in eodem loco exprimit, & de illo, qui a-
 deo bene sit ad ingressum religionis dispositus, ita vt in Deo
 totam suam collocarit fiduciam, quod eius auxilio quodcumq;
 onus religionis valebit sustinere, secundū prædictū Cardinale,
 qui ait hoc adeo esse necessarium, quod qui huiusmodi fiducia
 non habet, eā debet procurare multa oratione, sacra cōfessio-
 ne, sacre Eucharistię assidua perceptione, & sacre scripturę le-
 ctione; neq; prius ingrediatur, quā saltē speret huiusmodi vo-
 luntatem fiduciaque post ingressum sibi à Deo præstitum iri-
 quæ quidem conclusio singularis & quotidiana est. Gerson ve-
 ro, & Ioan. Maior b aliquid amplius videntur exigere: quibus
 omnibus adde, quæ hac de re diximus, c & quod S. Thomas d
 concludit, quod vouens ingredi religionem non tenetur ad
 perpetuo perseuerandum in ea, nisi specialiter id intenderit;
 cui addit singulariter Caietanus, quod vouens ingredi, & fieri
 religiosus, sunt paria, si expresse non intendatur fieri religio-
 sus irreuocabiliter, & in esse perfecto.

so. *De cimonono*, qui ingreditur & profiteretur religionem aliquā,
 & quia ibi regularis obseruantia nequaquam viget, nō obser-
 uat illa religionis præcepta, quę sub reatu culpæ mortalis obli-
 gant; neque excusabitur eo quod non intendat obligare se ad
 viuendum arctius, quā in tali monasterio viuatur, eadem ratio-
 ne, qua non excusatur à continentia obseruanda, qui sacros or-
 dines suscepit, absq; intentione obligandi se ad eā seruandam:
 quocirca qui huiusmodi religionem, vel monasteriū ingredi-
 tur, & profiteretur, si tunc non omnia, quę ibi sub reatu mortalis
 delicti obligat, præmeditatur, vel si ea præmeditatus non intē-
 dit se ad illa obligare, tenetur huiusmodi intentionē mutare in
 illam, qua intendat talia religionis præcepta in posterū obser-
 uare, vel eam noue profiteri, vt recte adnotauit prædictus Ma-
 ior. e quod quidem verū est quoad essentialia vota, non autem
 quoad alias accidentarias obseruationes, quæ sūt iā sublata, vel
 mitigata apostolicis privilegijs versis, vel tēpore immemoriali
 præscriptis; vel ex licētia tacita, vel expressa proprii prælati ad
 hoc facultatē habentis, vel ex cōsuetudine, quę licet nō sit im-
 memorialis, est tamen adeo rationalis, & tot annorū, adeoq;
 verus & antiqua, quę ad ita emolliēdas prædictas obseruatio-
 nes sufficeret: quoad quās obseruationes recte poterit defendi
 opinio Panormitani, f quem prædictus Ioā. Maior licētiosius,
 liberiusque, quam par erat, carpsit, cum constet etiam Cardin.
 Florentinū, g & post eū multos alios, in quibus sunt Felin. h &
 Aufertius, i mo & S. Antoninus, k idem tenuisse. Cūque cōster
 totius orbis Christiani maximam partem idem obseruare, ipso
 summo Pontifice sciente & tolerante, & consequenter ipsū ali-
 quatenus

M quatenus

n In addi-
tione c. quā-
do, de con-
secr. di. 3.

a In regul.
moral.
b In 4. di. 38.
q. 6. sub finē.
c In cōment.
c. non dicatis
12 q. 2. nu. 2.
d in dicto q.
21. 4.

e In 4. di. 32
q. 20.

f In c. super
de regula-
rib. & c. Deus
qui, de vi, &
honest. cler.
g In c. cum ad
monasterium
de statu mo-
nach.
h In c. non
concupiscen-
de constituta.
i Deciso
Tholoz. 448.
k 3. part. tit.
26. c. 1. par. 2.
11. & 12.

178 De voto, & ijs qui contra votum peccant.

I iuxta glossam
si opul. e qui
circa de con-
sangu.
a In ca. si quis
autem nu. 67.
de pœn. di. 7.

b 2. 2. qu. 129.
art. 5.

c Eod. cap.
nu. 45.

d Cap. Gon-
faldus 17. q. 2.
cap. sicut no-
bis, de reg.
e Cap. sicut
tenor, eodem
tit.

f Cap. 1. de
his quæ vi-
g. ibi. & in d.
e. sicut nobis.
h In c. Abbas
de his, quæ
vi.

i De vit. si. il-
lat. 21. n. 242.
k In c. verum
de iureiur.
l Verb. metus
qu. 8.
m In d. cap.
Abbas.
n In verb.
votum 1. pa.
rag. 6.

o In 4. dist.
15. q. 4.

a In eadem
dist. quæ 6.

quatenus dispensante, l quamuis capitulum illud, cuius est illa glossa, non probat id quod illa dicit, sed aliud singularius, vt a diximus.

51 *Vigesimo* peccat, qui filios, vel filias offert monasterijs religiosis, vbi nimia cum libertate & licentia viuunt, & promissa secundum regulam suam & religionem non obseruantur, iuxta mentem Card. Caietani, b quod tamen limitandum est procedere, quando filia, vel filij traduntur monasterijs in eisdem educandi instituendique, quo in eis fiant monachi, vel monachæ, & ibi tam licentiose viuunt, ac supra c dictum est: alias non esset peccatum, saltem mortale, vt patet ex his, quæ ibi, & in præcedenti casu diximus.

52 *Vigesimoprimo*, qui vouet præ timore mortis animæ, vel corporalis naturalis vel casualis, concepto in periculo infirmitatis, maris, partus, naufragij, belli, hostium, alij sue similibus, & non implet, etiam conditione, sub qua forte vouit, cõpleta: quoniam neq; timor, quo mors animæ timetur, qui à Deo proficiscitur, neq; ille, quo timetur mors corporis naturalis, casualis, vel accidentaria, imo neq; timor mortis violentæ, qui non infertur ad extorquendū votum, infirmat illud, d nisi tatus sit, vt hominem ab vsu rationis alienet. e Impediret autem timor mortis violentæ, qui dicitur iustus, vel alterius mali ad id sufficientis, ordinati ad extorquendum votum, secundum ius s per quod id tradunt Panor. & alij, g adiunctis quæ aiunt glossis, idem Panor. & communis, h & Fortun. i & nos etiã k diximus; quidquid dixerit Syluester l post Cardinalē, m dum loco eius, vitio librarij, vel impressoris, Panormitanum allegat.

53 *Vigesimosecundo* peccat, qui vouet aliquid dignum, quod voueatur, sed est huiusmodi naturæ, quod de se aliud maius bonum excludit: vt qui vouet perseuerare in religione aliqua de laxioribus, quod de se excludit aliam arctiorem, & neque hoc neque illud adimplet: quoniam illud votum ad alterū ex duobus supradictis obligat: non autem ad perseuerandum in minus bono, si ad alterum perfectius transire voluerit, iuxta sententiam omnium, quam Ioan. Tabienna n explicuit.

Vigesimatertio peccat, qui vouet se nunquam, dum viuet, vinum, vel quid aliud simile bibiturum; postea tamen bibit, quotiescunque id facit, etiam si in eadem die multoties biberet, quin etiam, quamuis non promittat se non bibiturum, nisi quodam die certo, puta die Veneris, aut Sabbathi: nam licet Paludanus o innuere videatur, quod tunc tantum prima vice est peccatum mortale, non autem secunda, vel vteriori, nisi id ex contemptu faceret, oppositum tamen, scilicet quod qualibet vice mortale peccatum admittatur, verius apparet: in quod etiam tandem ipse Paludanus ibi, & in alio loco magis propender, & Ioan. Maiora id asseuerat.

54 *Vigesimoquarto*, qui vouet aliquid facere aliquo certo tempore,

pore, veluti orare præscripto tēpore, cōmode poterit: tere suo creditor tur postea soluere quādo qui vouit, promisit explere v in diebus, quos im vt diebus Veneris pœnitens enim, q retur alio postea i poterit defendi: tempus, tem autem ipsius temporis sibi Matris Ecclesie cir sancti, vel alijs stat uāda; ex quibus, si & ob id pœnitenti la deinde remanet misimus, ieiunand plicuit: sicut neq; illud idem alio die tiam agendam pro *Vigesimoquinto* qu adimplere: f Nō ta tum, quod pœnitue positum nō adimp Angel. oppositum t nitere se vouisse, & *Vigesimosexto*, qui simile & dubitās p rioris dispensation 55 *Vigesimosextimo* implere non valet, in quibus id agere autem, in quibus a plendum votum, q qui sequuntur. *Prim* id videtur extendi: pugnant, extendit quando aliquis vou executioni mandan quando sua culpa dum, secundum m quod sine solido f cum Syluestro b ver 56 *Vigesimoseptimo*

pore, veluti orare, ieiunare aliquo certo die, & non facit illud præscripto tēpore, imo & si post illud non fecerit, quantocius cōmode poterit: quoniam qui tenetur debitū aliquod persolvere suo creditori ad præstitutum diem, si eo nō soluerit, tenetur postea solvere. *b* Quod tamen limitandum est procedere, quādo qui vouit, nō respexit principaliter diem vel tēp^o, quo promisit explere votum, vt cōmuniter nō respiciunt cōfessarij in diebus, quos imponunt ieiunādos pœnitentibus, iubentes; vt diebus Veneris & Sabbathi vnus mensis vel anni ieiunēt: pœnitens enim, qui aliquo illorum dierum nō ieiunaret, tenetur alio postea ieiunare. Quo quidē casu, sententia Syluestri poterit defendi: secus esset tamē, quādo principaliter respexit tempus; tem autem quā vouit, veluti onus, aut quid adiacens ipsius temporis sibi præfixit, qualis est mens & intentio sãctæ Matris Ecclesię circa ieiunia, quæ in honorem huius vel illius sancti, vel alijs statutis diebus anni fidelibus proponit obseruāda; ex quibus, si aliqua omittimus, quāuis in eo pœccemus; & ob id pœnitentiā agere teneamur, nihilominus tamen nūlla deinde remanet obligatio ad totidem alijs diebus, quot omittimus, ieiunandum, vt luculenter Cardinalis *d* sub finem explicuit: sicut neq; qui diuinum officiū vno die dicere omittit, illud idem alio die tenetur persolvere, sed solum ad pœnitentiā agendam pro delicto tenetur, sicut diffusius e diximus.

Vigesimoquinto qui vouet, & pœnitentia ductus nō vult illud adimplere. *f* Nō tamen peccaret, saltem mortaliter, ob hoc tantum, quod pœnituerit vouisse, modo postea adimpleat, & propositum nō adimplēdi nō cōcipiat, g licet additio ad prædictū Angel. oppositum teneat, præsupponens, paria esse, quem pœnitere se vouisse, & nolle adimplere votum, quod falsum est.

Vigesimosexto, qui vouet aliquam abstinentiam, aut quid aliud simile, & dubitās postea, an debeat implere, nec ne, absq; superioris dispensatione, quē facile poterat adire, votum violat. *h*

Vigesimosextimo, qui vouet aliquid, quod per seipsum adimplere non valet, nec per alium curat adimpleri illis casibus, in quibus id agere tenetur, secundum mentem Innoc. *i* Casus

autem, in quibus aliquis tenetur alium sibi substituere ad cōplendum votum, quando per seipsum id minime valet, sunt qui sequuntur. *Primus*, quando votum ipsum, saltem tacite, ad id videtur extendi: vt votum opitulandi his qui in terra sancta pugnant, extenditur ad opem per alium ferendam. *Secundus*, quando aliquis vouet id quod nullatenus per seipsum poterit executioni mandare, secundum eosdem auctores. *a Tertius*, quando sua culpa effectus est impotens ad votum implendum, secundum maiorem prædictorum doctorum partem: id quod sine solido fundamento dicitur; quocirca oppositum cum Syluestro *b* verius arbitramur.

Vigesimo octavo peccat hæres, qui vota realia defuncti non adimplet;

b l. Celsus, ff. de repet. arbit. ca. cum dilecti, de dol. & cont.

c Verb. votum 2. q. 4.

d Quæst. 88. art. 12.

e Interpret. quando, de consec. dist. 1. ca. n. 52. f. Arg. ca. votentibus 47. qu. 3.

g Ang. verb. votum 3. par. 13. Syluest. verb. votum 2. q. 20.

h Rosel. verb. votum 5. par. 7.

i In c. scripturæ, de voto & Pan. in ca. licet eod. tit. S. Anton. 2. par. tit. 21. c. 2. par. 5. Ang. verb. votum 2. par. 7. & Syl. verb. votum 2. q. 18. a Vbi supra.

b Vbi supra.

M 2

adimplet;

adimplet: sunt autē illa quæ ad rem familiarem illius pertinere videntur: vrpote si vouisset templū struere, vel pro amore Dei eleemosynā aliquam largiri; quoniam ita tenetur eiusmodi votis satisfacere, ac alia debita persolvere: & secus tamen est de personalibus; cuiusmodi sunt vota ieiunandi, macerandi corpus, continendi, & alia similia: *d* quæ procedunt, siue hæres sit filius, siue extraneus quispiā alius, nisi ipse spōte sua se ad id voluit obligare, secundū Paludanum communiter receptū, e qui addit, quod quādo ille qui defunctus est, emiserat votum partim reale, partim vero personale, & expressit vtrumque, puta votum pergere ad D. Iacobum, ibique calicem aureum offerre, vel monasterium ædificare, & ipsum ingredi, hæres non tenebitur ad id quatenus est personale, sed sic quatenus est reale; & ita in duobus exemplis modo positis nō tenebitur adire D. Iacobum, neque monasterium intrare; tenebitur tamen ipsum ædificare, & calicem offerre. At vero, quando expressit solum votum personale, non autem reale quod erat accessorium, ad nihil tenebitur; verbi gratia, hæres illius qui vouit adire D. Iacobum, non tenebitur ipse illuc pergere, neque tenebitur illa persolvere, quæ defunctus eo accedens expendisset. Itē hæres illius, qui vouit religionem, non tenetur in demortui locū seipsum religioni dicare, neque monasterio conferre illa bona, quæ mortuus secum asportasset, si illud ingressus fuisset.

f Arg. l. cum principalis, ff. de reg. iur. & e. accessor. eod. tit. l. 6. & Glof. sing. in can. non est eōmun. recepta, de voto & S. Th. 2. 2. q. 89. art. 1. h. Cap. super l. iuris, & ca. ad audientia de referip. & l. si legib. C. si contra ius vel iuris. i. In ca. non est de voto, & e. quādo, de iur. arg. e. sunt quidam 25. qu. 1. k. in 4. de re. sit. a. 2. 2. qu. 96. ar. 5. b. In cap. quæ contra mo. ros 2. d. in 7. c. 2. 2. qu. 83. art. 4. & l. 2. contra Gen. ca. 218. d. Lib. aduer. sus omnes hæresis ver. votum.

57 *Trigesimo* peccat, qui ob falsam vel iniustam causam voti dispensationem impetrat, vel dispēsat in ipso: *g* quoniam dispensatio quæ falsæ causæ innititur, subreptitia est & inanis; *h* quæ autem sine causā iusta fit, non tollit diuinæ legis obligationem, iuxta glossas communiter receptas. *i* Et quāuis Adrianus *k* teneat, quod ille, cui conceditur dispensatio sine causa, & contra legem penitus humanam, nihil peccet, licet dispensator sic, oppositum tamen quod tenuit Caietan. a nobis verius esse videtur, videlicet vtrūque peccare, propter rationes quas ille ibi affert, & quas nos *b* adiecimus. Occurrit tamen nunc concordia prædictorum auctorum, videlicet ponendo differentiam inter actū dispensandi, & inter actum vtendi dispensatione ita interpretata sine subreptione, & dicendo, quod opinio Caietani procedat in priori, opinio vero Adriani in posteriori; quo multa dubia quotidiana solui possunt. Adde tamen, illū qui dispēsat, grauius peccare, quā eum, qui petit, & impetrat: nihilominus tamē neutrum eorū mortaliter, nisi quādo ex tali dispensatione notabile aliquod scandalum exoritur. Adde item, quod multo minor causa sufficit ad dispensandum sine peccato circa legem omnino humanam, quam circa legem naturalem & diuinam.

58 *Trigesimo* peccat, qui credit pertinaciter esse malū vouere, etiā cum debitis circūstantijs, sicut aliqui heretici tenent, secundum mentem S. Th. c. quod esse hæreticū late probat Castr. d.

59 *Trigesimo* primo peccat, qui, vel quæ ex consensu coniugis emittit

emittit votum co-
poscit, secundum
solut ei, qui de
Tho. e. quoniam c
tit coniugale deb
non peccaret, si pe
lijs, g & Syluestri

Trigesimo secunda
votum simplex cō
altero petit, i qua
nicando, secundum
votum ob id, quo
si timeant sibi in
dispensationem ob
nisi forsan quādo
ceret, qui tamen n
dam, secundum co
Maior. l. Cuius op
Apostolicam non
Cuius rei radicem

Dixi, Postquam vo
gerunt inter se ad
ad Pascha, bene po
etiam si alterum il
ligit, eum, quem p
tinentiam, & facili
coniugale persolu
nam quamuis pact
runt, & ita sibi in
60 Est tamen not
terius consensu de
tendo, est illicitū, s
est graue onus alte
pudorem petēdi de
solum Episcopus h
alter coniugum po
suum præiudicium
significare videntur
professus est religi
tere debitū, sed pot
soluendum cōpelle
nisi quādo mos ge
habet obligandi, qu
præiudicium facit
non habere copula
consensu profiteretur
etiam neque peter

emittit votum continentiae, postea vero debitum coniugale postulat, secundum omnes. Id etiam est dicendum si debitum soluit ei, qui de ipsius consensu votum emisit, secundum S. Th. quoniam consentit peccato mortali, quod alter admittit coniugale debitum exigendo, & subinde peccat. f. Attamen non peccaret, si peteret, secundum Innocen. à Panormit. & alij, g & Syluestro h receptum.

Trigesimosecundo peccat, qui, vel quæ coniux, postquam ambo votum simplex continentiae fecerunt, alter illorum debitum ab altero petit, i quamvis alter illorum votum suum violauerit fornicando, secundum omnes, quoniam non debet frangere suum votum ob id, quod alter suum violauerit. Verum est tamen, quod si timeant sibi incontinentiam, deberent à summo Pontifice dispensationem obtinere, quoniam Episcopus id facere nequit, nisi forsitan quædo illud ex aliquo magno timore originem duceret, qui tamen non erat satis ad voti obligationem impedendam, secundum communem opinionem, quidquid dixerit Ioan. Maior. l. Cuius opinio posset habere locum, quando ad sedem Apostolicam non pateret recursus, vt Syluester m insinuauit. Cuius rei radicem nos n expressimus, vt inferius o dicemus.

Dixi, Postquam votum fecerunt, quoniam si tantummodo pepigerunt inter se ad certum vsque tempus abstinere, veluti vsq; ad Pascha, bene possunt ambo postea mutare sententiam: p imo etiam si alterum illorum solum poenituit pacti, & alter intelligit, eum, quem poeniter pepigisse, propensum esse ad incontinentiam, & facile in eam lapsurum, tunc deberet ei debitum coniugale persolvere, secundum Hugonem Cardinalem: a nam quamuis pactum præcesserit inter eos, non tamen vouerunt, & ita sibi inuicem possunt remittere pactum.

60 Est tamen notandum, quod votum alterius coniugum sine alterius consensu de non soluendo debitum, imo etiam de non petendo, est illicitum, secundum S. Th. b & Paludanum: c & quoniam est graue onus alteri, eo quod in eam necessitatem adigatur, vt pudorem petendi debitum semper subire cogatur. Quocirca non solum Episcopus huiusmodi votum potest dissolvere, imo & alter coniugum potest omnino illud irritare, quippe quod in suum præiudicium vergat. Neq; duo capitula, d quæ contrarium significare videntur, aliquid obstant: non enim innuunt, eum, qui professus est religionem absq; coniugis consensu, non posse petere debitum, sed potius non posse exigere, hoc est, ad ipsum persoluendum compellere. e At vero votum non habendi copulam, nisi quædo mos gerendus sit alteri coniugum, licitum est, vimq; habet obligandi, quoniam qui tale vouet, sibi soli & non alteri præiudicium facit, f & quia qui profitemur religionem, vouet non habere copulam carnalem, alter coniugum, qui sine alterius consensu profitemur, non solum vouet non exigere debitum, sed etiam neque petere, neque soluere, ideo eius votum, quamuis

M 3 nihil

e In 4. di. 32
f Ad Rom. 1.
& c. 1. de of-
fic. de leg.
g In ca. 3. de
conuersio iug.
h Verb. votum
i qu. 2.
j Cap. quod
Deo 32. q. 1.
k In cap. ve-
niens, qui
cler. vel vo-
uent. vbi text.
sing.
l In 4. di. 32.
qu. 2.
m Verb. ma-
trimonium 7
parag. 1. &
verb. dispof.
parag. 9.
n In ca. at si
cler. parag. de
adulterijs
vero, de iud.
o Num. 76.

p Arg. e. præ-
terea de
spons.

a 1. ad Cor. 6.

b In 4. l. sen.
di. 32. qu. 2.
c Ibid. qu. 2.

d Videlicet
ca. quidam, &
ca. placet, de
conuers.
coniug.
e Exigere si.
de iudic. & l.
si constante
si. fol. mari-
mon. cum eis
ad not.
f Sylu. verb.
votum 5. pa-
rag. 2.

nihil valeat quoad non soluendum, & non petendum debitum conjugale, quatenus alteri coniugi praedudicat; valet tamen quoad non exigendum, & non petendum, quatenus sibi tantum praedudicat. Quo fit ut altero mortuo, huiusmodi coniux ad castitatem seruandam teneatur, quamuis si postea uxorem duxerit, matrimonium sit validum, ut probe docuit Syluester.

g Verb. votum 4. q. 2.

61 *Trigesimotertio* peccat, qui, vel quae coniux vouet rem, quae non tendit in praedudicium alterius, veluti ieiunare, vel facere aliquid ad quod ex vi legis diuinae, aut humanae tenebatur, vel dare eleemosynam ex his quae ultra dotem possidet, postea autem illud non adimplet, secundum mentem omnium doctorum, quam Angelus h & Syluester i expressit.

h Verb. votum 2. parag. 8. i Verb. votum 9. qu. 1.

Dixi, Quod non vergit in praedudicium alterius, quoniam si aliquo modo praedudicat, nullam vim habet obligandi. Vnde mulier, quae vouet abstinentiam, vel peregrinationem sine mariti licentia, non tenetur eas adimplere, k si maritus repugnauerit. Imo etiam si ipso consentiente talia emiserit vota, & postea ille contradixerit, vxor non adimplens votum non peccabit, maritus vero peccat, quando sine causa, quod primum concesserat, postea reuocat, a quamuis consensum, quem adhibuit in votum continentiae, reuocare non valeat. b Neq; maritus in iniuriam praedudiciumue vxoris, quarum attinet ad conjugale debitum, quidquam vouere potest, na quoad hoc equalis conditionis esse iudicatur.

k Ca. manifestum, & c. noluit 33. q. 5

Mulier vero quae antequam nuberet, aliqua vota vouit, & postquam nupsit, non potest absque mariti praedudicio ea implere, excusabitur ab eorum executione, si maritus numquam praebat assensum; quo tamen mortuo, tenebitur eadem implere. d

a Rthar. in 4. di. 32. q. 3. ar. 2. b Syluest. vbi supra. c Ca. gaudemus, de diu. & c. si quis vxore 12. q. 1. d Cap. manifestum 35. q. 5. Rosel. verb. vot. 2. parag. 8. e Cap. ex multa de vota.

62 *Trigesimoquarto*, qui vouet terrae sanctae succurrere ex licentia vxoris suae, vel etiam absque licentia, & postea non implet, quamuis consultius esset nihil tale vouere, si vxor non potest virum comitari, neq; etiam absq; periculo incotinentiae remanere, secundum S. Th. f Vxor etiam, secundum Hostien. Panor. & communem g potest huiusmodi votum sine licentia mariti facere, & tenebitur illud adimplere, quando sine periculo incotinentiae id posset efficere, & haberet talem facultatem, quam posset milites secum ducere, qui auxilio esse possent, quamuis S. Tho. h & Syluester i oppositum tueantur. Sed primum verius apparet, etiam si nullus ipsorum absque alterius licentia possit habitum suum in habitum religiosorum, quos tertij ordinis vocant, vel cuiuscumque alterius religionis mutare, quoniam id praedudicium, ac nonnihil honoris, ac fastidij affert.

f In 4. l. fen. di. 32. qu. 2. art. 4. g In di. c. ex multa.

h In d. ar. 4. i Ver. votum 9. qu. 1.

Adde hic dictis, k quod vouens generaliter ingredi religionem, vel specialiter aliquam religionem, non restringens se, saltem tacite ad certum monasterium, non censetur satisfacere voto, eo quod refutetur ab vno, vel altero Praelato illius religionis, licet sit Provincialis vel Generalis, nisi causa cognita iudicaret illum esse ineptum religioni, ut nuper latius probauimus.

k Supr. n. 43.

De irri.

63 Dispensare, commu
64 Dispensant & con
aeque.

65 Votum de nunquam
65 Votum de non pecc
65 Votum de non pecca
65 Votum religiosi de
65 Vota nouitij non
subsit.

65 Vota secularis per
66 Votum irritatum n
67 Vota religiosorum a
68 Vouere potest, qui p
69 Vota religiosorum,
70 Votum potentium a
71 Vota inualida rati
72 Dispensans super v
72 Religiosus dispensa
73 Votum qui superior
74 Votum ab alio pactu

63 Pro luce dicen
commutatio
irritatio non aliam ca
qui ad irritandum h
iuitam & rationabil
dispensandi, poterit
loco voti aliquid in
qui dispensat, man
vel redemptio voti
redimendumue, aq
uit, tunc autem aequ
rationabili commu
sine aliqua causa, se
mutatio, iuxta men
nus b explicuit. Vnde
secuti, d diximus,
pensandum & com
tum vero commuta
sta ad votum ipsu
loco eiusdem voue

64 Secundo praesup

De irritatione, commutatione, dispensatione, & ratificatione votorum.

- 63 Dispensare, commutare, & irritare votum differunt.
- 64 Dispensant & commutant soli prelati: sed quidam irritant, sed non eque.
- 65 Votum de nunquam peccando venialiter non valet.
- 65 Votum de non peccando mortaliter valet, sed facile soluitur.
- 65 Votum de non peccando hoc, vel illud veniale, ut valet.
- 65 Votum religiosi de non peccando irritat superior.
- 65 Vota novitij non irritat superior, licet ei quoad iurisdictionem subsit.
- 65 Vota secularis per professionem tolluntur.
- 66 Votum irritatum non resurgit per mortem irritantis.
- 67 Vota religiosorum qua valida, & que a nutu pendent superioris.
- 68 Vouere potest, qui potest peccare, vel mereri.
- 69 Vota religiosorum, & minorum quomodo differant, & conveniant.
- 70 Votum potentium ad matrimonium qua irritare possunt.
- 71 Vota inualida ratificantur, nisi &c.
- 72 Dispensans super voto, vel commutans illud, qui peccat.
- 72 Religiosus dispensatus per hanc subreptionem.
- 73 Votum qui superior post approbatum irritat.
- 74 Votum ab alio pactum, a se ratum non implet, &c.

63 Pro luce dicendorum presupponimus primo, dispensationē, commutationem, & irritationem, inter se differre Nam irritatio non aliam causam expostulat, quam voluntatem illius, qui ad irritandum habet facultatem: a Dispensatio vero causam iustam & rationabilem requirit, qua, qui habet auctoritatem dispensandi, poterit omnino votum relaxare absque eo, quod loco voti aliquid iniungat vouenti, & tunc tam vouens, quam qui dispensat, manent in conscientia secuti. Commutatio autem vel redemptio voti exigit, ut id in quod votū est commutandū redimendumque, æque bonum sit aut melius, quā id quod vouit, tunc autem æque bonum exigitur, quando ex aliqua causa rationabili commutatur: tunc vero melius requiritur, quando sine aliqua causa, sed solum ex mera voluntate est facienda commutatio, iuxta mentem omnium, quam optime Card. Caietanus b explicuit. Vnde infertur id, quod nos, eūdem Cardinalem c secuti, d diximus, nempe, eum qui habet potestatem ad dispensandum & commutandum, posse partim dispensando, partim vero commutando relaxare votum, sine causa omnino iusta ad votum ipsum omnino relaxandum, imponendo aliquid loco eiusdem vouenti, licet minus sit eo quod vouit.

64 Secundo presupponimus, prelatos tantum ecclesiasticos habere

M. 4

a Cap. puell.
20 q. 2. c. ma-
nifestum 33.
qu. 5. tradit
Palud. in 4.
di. 38. q. 4. &
S. Anton. 2.
par. tit. 1. c. 8.
2. prag. 6.

b 2. 2. qu. 22.
art. 22.
c Vbi supra.
d In gloss. 2.
cap. quanto
de iureiur.

e 2. 2. qu. 8.
ar. 12.
f In 4. l. sen.
dist. 32.
g Cap. illud
20. q. 1. cap.
mulier 32. q.
2. & c. puella
20. q. 2. & c.
manifeste, &
c. noluit 33.
q. 5. cum suis
gl.
a 2. 2. q. 23.
art. 2.

p Arg. cap. si
anounant. de
iud. l. 6.

c Cs. in prae-
sentia, de
probat. au-
thentica in-
gressi C. de
sacrofan. ec-
cles. cum ei
adnot.
d Arg. cap. ac-
cessorium, de
reg. iur. l. 6.
cum suis con-
cor.
e In c. script.
de voto.

f Verb. votum
5. q. 1.
g a 2. q. 23.
art. 2.
h Cap. aga-
thiosa 27. q. 2.
secundum
Papor. in ca.
si. de conuers.
coniug.
i In l. c. 1.

bere potestatem dispensandi, vel computandi vota, secundum S. Th. & alios f & omnium sententiam. Multi autem alij habent potestatem irritandi vota: puta pater, & eo deficiente, mater, quae tutelam filiorum suscepit, & ipsi tutores, vel curatores pupillorum, vel minorum. Maritus etiam potest uxoris vota, & dominus vota seruorum, & Abbas, vel alius praetatus vota religiosorum irrita facere: g nam vt recte definit Thoma nullus, qui alterius subditur potestati, potest emitteere votum, quod validum sit in eis, in quibus ille subiicitur, absq; eius consensu.

Tertio praesupponimus, non omnes praefatos aequalem irritandi potestatem sortiri: quoniam pater, & mater, quae deficiente patre illi succedit, vel tutor possunt omnia vota irritare, tam realia, quae ad rem familiarem pertinent, quam personalia, quae fiunt ab illis, qui pro aetatis defectu non possunt matrimonium contrahere: adeo vt, qui vouerunt, nunquam amplius illa vota implere teneantur, etiam si ipsimet, qui ea irritarunt, in ea denuo consentirent, nisi vouens eadem vota iterum ratificaret. Idem omnino dicendum est de praetatis, quoad vota religiosorum. At vero neque pater, neque mater, neque curator villo modo possunt irritare vota illius, qui ad iustam peruenit aetatem, in qua matrimonium posset contrahere, si vota sint personalia, & iuri illorum non praedudicant, qualia sunt, votum religionis, & votum castitatis. b Possent tamen irritare vota realia ad rem familiarem pertinentia, & etiam personalia, quae illis praedudicant. Neque quidquam ad rem facit, vt vota illa sint pure personalia, vel principaliter personalia, & accessorie realia, quale est votum ingrediendi religionem: c quoniam de his omnibus perinde iudicandum est, ac si pure personalia essent. d

Maritus autem nullo modo potest uxoris vota irritare, & nulla facere, neque rursus vxor vota mariti, nisi in quantum alter alteri praedudicium facit, quidquid dicat & affirmet Panormitanus & secundum Angelum & Syluestrum, s propter rationem. S. Th. g quam adduximus supra; praeterquam in casu, quando alter coniugum notoriã fornicationem, siue carnalem, siue spiritualem admitteret. h Qua de causa alter illorum poterit nullum reddere votum alterius, quo se obstrinxerat ad nunquam coniugale debitum exoptulandum, vt constat ex supradictis. Dominus item potest serui sui vota, quae in suam praedudicium vergunt, omnino abolere; reliqua vero nequaquam, secundum omnes. 65 Pro solutione autem quaestionum, quae mihi de hac re proponuntur, dico, quod votum nunquam venialiter peccandi, & nunquam peccandi, non valent, quia sunt de re homini in hac vita impossibili, iuxta illud: i Si dixerimus, quod peccatum non habemus, ipsi nos seducimus. Item votum nunquam mortaliter peccandi, videtur esse de re tam difficili, quamuis non impossibili, vt non obliget, aut certe facile per ordinarium relaxari debeat. Item votum non committendi tale, vel tale peccatum veniale, valet.

Credo

Credo tamen eius muniter, sicut neque quia votum (quod magis eum obligat cuius leuis transgressio mittendi tale, vel transgressio dupli voti confiteri teneat asserit materiam eque praecipua est, vt magis propria sit: Iamquam Caietani; d vota, quauis sint de aut tali vel tali modo tollere non possit e committenda aliis quam sibi sufficien tollere potest. Itē q riorum, sicut profes rioris voluntate no ctione & superioris licet nō irreuocabi fessi: & ita cognitio periorē Ecclesiastic bat nouitiū religio g & ceteri Ecclesia cto nouitij pertine nat Ioan. Andr. Do Domin. & commur Ligna. l Item votum iplo facto commu Interrogatus autē nuberet, fecit, irrita marito praedudicant a paucis citari credo concesserat pater vota p ro eius non placuerit, m omnia vota, quae vx qualia possit: & qua sibi praedudicant. p 66 Quarto supponim eius, qui habet etate vel vxoribus, domin ligant quoad ea, que communē opinionē ipsi vouentes liberat contrarium verius, &

Credo tamen eius transgressionem non esse nisi veniale com-
 muniter, sicut nec alia transgressio voti de re leui esse videtur,
 quia votum (quod est quadam lex, quam sibi vouens tulit) no-
 magis eum obligare videtur, quam lex à Deo & Ecclesia ei lata,
 cuius leuis transgressio non est mortifera. *a* Et votum non com-
 mittendi tale, vel tale peccatum mortale, validum est, eiusque
 transgressio duplex peccatum est, & transgressor circumstantiam
 voti cõfiteri tenetur: quoniã pro certo habeo opinionem, quã
 asserit materiam esse satis contententem ad vouendum eam,
 quẽ præcepta est, vt dictum est; *b* quamuis quã solũ consilij est
 magis propria sit: Item, quod verior mihi videtur Soti opinio,
 quam Caietani; *c* scilicet, quod superior religiosi omnia eius
 vota, quãuis sint de non peccando tali vel tali veniali peccato,
 aut tali vel tali mortali, irritare potest: quia quamuis prælatus
 tollere non possit obligationẽ, quã subditus ad illa peccata nõ
 committenda aliis legibus tenetur, nouã tamen obligationẽ,
 quam sibi sufficientem ad id libertatem non habẽs imposuit,
 tollere potest. Itẽ quod superior non potest irritare vota noui-
 riorum, sicut professorum: quia illorũ voluntas adhuc à supe-
 rioris voluntate non pendet, *e* licet ei subiaceat quoad iurisdic-
 tionẽ & superioritatem, saltẽ cõmutabiliter & reuocabiliter:
 licet nõ irreuocabiliter pro tẽpore quo sunt nouitij, sicut pro-
 fessi: & ita cognitio & animaduersio de delicto nouitij ad su-
 periorẽ Ecclesiasticũ pertinebit, per illud iuris, *f* quã eius pro-
 bat nouitiũ religionis approbata gaudere priuilegio canonis,
 & cõferri Ecclesiasticã personã; *g* & quod cognitio de deli-
 cto nouitij pertineat ad Ecclesiasticũ iudicẽ, expressẽ determi-
 nat Ioan. Andr. Domin. & Francus, *i* quod ipsum tenet idem
 Domin. & communis, *k* & tradit latissime Panor. post Ioan. de
 Ligna. Item votum, quod religiosus, cum esset secularis, fecit,
 ipso facto commutatur in votum solemne religionis. *m*

Interrogatus autem: An maritus vota, quẽ sua vxor, antequã
 nuberet, fecit, irrita & nulla facere possit? Respondi posse, si
 marito præiudicant, prout est textus singularis, *n* quem ad hoc
 à paucis citari credo, in quo S. o. August. ait: *Vt si ad huc inuupte
 concesserat pater vota persolvere, si antequam persolverit, nupsisset, & vi-
 ro eius non placuerit, non persoluat.* Interrogatus item: An maritus
 omnia vota, quã vxor sub eius potestate facit, irritare possit: &
 qualia possit: & qualia non? Respondi non posse, nisi ea quã
 sibi præiudicant. *p*

66 Quarto supponimus, fuisse opinionem Innoc. *a* quod vota
 eius, qui habet etatem nubendi, aut ducendi vxorẽ, à maritis,
 vel vxoribus, dominis, parẽtibus, curatoribus irritata, sicut ob-
 ligant quoad ea, quẽ non sunt in præiudiciũ irritantium, iuxta
 communẽ opinionẽ, ita quoque incipiunt obligare, simulatq;
 ipsi vouentes liberantur à subiectione irritantium. Sed profecto
 contrarium verius, & rationi conformius nobis apparet, *b* vt
 tenent

a Cap. vnam, par. 6. h. 2. d. 1. s. 1. h. 2. q. 88. ar. 5. & alijs locis citatis in c. 11. num. 4. vt idem dicitur. *b* sup. n. 25. *c* in l. 7. q. 2. ar. 2. de iur. tit. & iur. d. 2. q. 88. *d* Arg. c. 1. & c. beneficium de reg. lib. 6. *e* Arg. cap. religioso, par. 1. de ten. excom. lib. 6. *f* si quis in aduoc. c. abbo. l. 1. *g* Arg. cap. duo sunt, d. 1. q. 1. *h* in d. c. beneficium, de regul. l. 6. *i* in d. c. de religio, par. 2. *k* in c. cum con. de iudic. l. 1. *l* c. 1. *m* in cap. cri. p. 1. de vo. to. cum ei adnot. *n* in cap. no. u. 32. q. 3. *o* Aug. in q. m. qu. 59. *p* vt sup. dictum est in c. cri. p. 1. *a* Per c. quia damus cap. placet, de conu. c. conu. c. conu. c.

ndum
 alij ha-
 ciente,
 curato-
 ris vo-
 ns vota
 nullus,
 quod
 sensu.
 ritandi
 nte pa-
 rea-
 ne fiunt
 u con-
 ota im-
 denuo-
 r. Idem
 forum.
 modo
 em, in
 onalia,
 gionis,
 ad rem
 aiudi-
 re per-
 quale
 inibus
 e nulla
 r aleni
 annis e
 S. Th.
 aliter
 r qua-
 u red-
 u gale
 amus
 gunt,
 nnes.
 e pro-
 di, &
 e vita
 eme,
 andi,
 vt nõ
 Item
 valet.
 credo

e In d. a. c.
script.
d Verb. vo-
tum, 4. q. 2.
e 2. 2. q. 28.
art. 1.

f Vbi supra.
g Basilio in
decretis tri-
butur, & col-
ligitur ex c.
2. de instit.
monast. & c.
28. in fi. mo-
nastica.
h Ca. monast.
30. q. 4.
i In cap. mu-
lier, 32. q. 2.
Panor. cum
communi in
c. 2. de voto.
k Cap. puel-
la 20. q. 2. &c.
mulier, 32. q.
2. de sum. ex
c. 20. Num.
l Cap. 1. de
reg. lib. 6.
m 2. 2. q. 28.
art. 9.
n Verb. votū,
3. q. 5.

a In c. scrip.
de voto.
b 2. 2. qu. 28.
art. 2.
c In 4. dist.
38. q. 2. & 5.
Anton. 2. par-
tit. c. 1. c. 2.
parag. 2.
d In c. mo-
nach. 20. q. 4.

e In d. do
art. 2.

tenent Panormit. e Angel. & Syluest. d & Caietanus, e nisi quādo expresse se aliquid facturos vouerunt, posteaquam ab alterius subiectione se liberos inuenirent, secundum omnes.

67 Quinto supponimus, vota religiosorum, quorum materia, neque in genere, neque in specie est eis prohibita, & prouide secundum se sunt valida, non ideo nullius vigoris existimant, quia sunt irritabilia; quinimo ad sui obseruantiam obligant, quousque ab illis qui id possunt facere, irritentur, etiā si prius ea numquam approbasset, quoniam sub ea cōditione semper fieri videntur, si superior non contradixerit: quæ quidem cōditio semper impleta manet, donec superior contradixerit. At vero vota, quæ fiunt in rebus prohibitis à suo superiori, alioquin tamen licitis, non obligant donec prælatus ea probauerit: quoniam sub hac cōditione semper fieri creduntur, si videlicet superior annuerit, vt Cardin. Caietanus f recte definiuit. Et hoc modo debet limitari, & interpretari quoddam dictum concilii Agathensis: h scilicet, *monacho non esse licitum vouere.*

68 Sexto supponimus, quod licet, qui carent ætate sufficienti ad contrahendum matrimonium, si eo iudicio polleant, vt possint iam & mereri, & peccare, quæcunque vota, siue personalia, siue realia, regulariter emittere possunt, quibus obligentur, iuxta glos. insignem ab omnibus receptam, i nihilominus parentes illorum, vel tutores omnia illa recte possunt irritare. k

Dixi, Regulariter, quoniam voto solēni religionis se nō possunt obstringere, etiam eū consensu patris, aut tutoris, l bene tamen voto simplici, quidquid aliud insinuet Angelus, & Rosella, male percipientes, quid sibi voluerit S. Th. m vt optime declarat Syluester.

69 Septimo supponimus, illud, quod definitum est de pueris, quoniam nondum ætate nubendi, vel ducendi vxores attigerunt, lituendum esse de religiosis, quantum attinet ad votorū irritationem, quam ipsorum superiores facere possunt: scilicet, eorum vota, quæ de rebus bonis honestisq; fiunt, quæ neq; suæ regulæ, neque præceptis diuinis, neque superiorum itatus repugnant, valida esse quamdiu sibi à suis superioribus non obstitunt. Veruntamen illi pro mera voluntate sua, sine alia ratione & causa possunt illa irritare, & nulla reddere, sicut notat Innocēt. communiter receptus, n & S. Thom. iuxta Cardin. Caietani interpretatione n, b & Paludinum, c & sic venit intelligendū prælegatum illud Concilium Agathense. d Est tamē circa hoc adnotandum, quod licet recte possumus affirmare quoad effectū, ne monachus teneatur adimplere votū, satis esse, quod superior iubeat et ne faciat id quod vouit, vel nolit ad id agendum facultatem concedere, et si prius non sit effectus certior de voto: quoad effectum tamen, vt votum irritū & inane fiat, non satis est hoc, sed præterea necessariū est, vt prælatus de voto ipso iam præmonitus, voluntate & auctoritate sua illud omnino irritet, & nullum faciat, quod optime docuit Caietanus. e

70 Octauo

70 Octauo dicimus, quod contrahere matrimonium personalia facere, ea demque bus patribus, aut eorum continentia, religionis illa, dummodo regimini parentum potestati, iuris iocent. Talia cōfidiū terre sanctæ, vel bello, vel quasi in bello cum expresso tacitōne Syluester. g At vero votum miliarem pertinent, si rē ducere, licet sint valirari à parentibus vel tum annum peruenerit realia puerorū, qui ad ad duodecimum non

Dixi, Principaliter quæta quæ accessorie illaradiungitur personalibmodi est votum profena profitentis transfe

71 Nono supponimus, p reuocare, si factum sit sit contrahere matrimonium ad prædictam ætatem non potest. a Cuius quod etiam postquam terunt irritare, dum t fecerit votum, quod

Decimo supponimus, tificasse censeatur, ne lidū fuisse, & ideo p lius in monasterio p dam, sed oportet vt ue validæ, vt singul per rationem eius, t etiam nouo consensu nulliter contractum habeat, vt velit quo ne sit validum, etiam idem Cardinalis fecit

72 Undecimo, quod potestate ad dispensand irritandum votum, Secundo, qui haben

70 *Octavo dicimus*, quod illi quibus satis ætatis est, vt possint contrahere matrimonium, possunt etiam quæcûque vota personalia facere, eademq; adimplere tenentur, etiam renitentibus patribus, aut eorû curâ gerentibus; cuiusmodi sunt vota continentia, religionis, dicendi aliquas orationes, & alia similia, dummodo regimini & gubernationi domus paternæ, aut parentum potestati, siue rei familiaris nihil nocementi, aut iniuriæ inferant. Talia enim vota nihil valerent, nisi essent in subsidium terræ sanctæ, vel fierent ex rebus castrensibus, hoc est in bello, vel quasi in bello partis, de quibus infra sagemus; vel cum expresso iacitõe consensu parentis, vt optime collegit Syluester. g. At vero vota realia, quæ principaliter ad rem familiarem pertinent, si ab illis fiât, qui possunt nubere, vel uxore ducere, licet sint valida, possunt tamẽ penitus aboleri, aut irritari à parentibus vel curatoribus, donec ad vigesimum quintum annum peruenerint, quemadmodum tam personalia quã realia puerorû, qui ad decimũ quartum annũ, & puellarũ quæ ad duodecimum non peruenerunt, secundũ B. Antoninum. h.

f. Ca. 17. nu. 141.
g. Ver. votum 3. q. 6.

h. 2. Part. tit. 22. c. 1. parag. 10.

i. Ca. in presentia de prob.

2. Cap. puella & ibi Card. S. Sixti, 20. q. 2. b. 2. qu. 89. art. 5.

c. Vbi supra. d. C. 1. super errorum, parag. de iurisd. am. aud. e. Vt dicemus infra, c. 22. n. 47. & 86. f. Vbi supra.

Dixi, *Principaliter quæ ad rem familiarem pertinent*; quoniam vota quæ accessorie illam tangunt, non possunt irritare, quando adiunguntur personalibus, quæ ab eis irritari nõ possunt, cuiusmodi est votum professionis, quod quidem ex cõsequenti bona profitentis transfert in monasterium cum ipsa persona. i.

71 *Nono supponimus*, patrem & tutorem posse votum solemne reuocare, si factum fuerit ab eo, qui non habet ætatem, vt possit contrahere matrimonium; irritandum est autem anteaquã ad prædictam ætatem peruenerit, quoniam post eam irritari non potest. a. Cuius contrarium accidit circa votum simplex, quod etiam postquam ad legitimam ætatem peruenerit, poterunt irritare, dum tamen filius adhuc in illa ætate ratum nõ fecerit votum, quod egregie Caietan. b. adnotauit.

Decimo supponimus, quod vt aliquis votum suũ inualidum ratificasse censeatur, non satis est credere votum, quod emisit, validũ fuisse, & ideo proponere illud adimplere, vel ratione illius in monasterio permanere, putans professionem esse validam, sed oportet vt nesciat illius nullitatem, & velit illud noue validare, vt singulariter tradit Caietan. c. quem sequimur; tum per rationem eius, tum quia errans non consentit, d. tum quia etiam nouo consensu opus est ad validandum matrimonium nulliter contractum; e. quin potius necessarium est, vt ita gratũ habeat, vt velit quod votum antea factum ab ipsa ratificatione sit validum, etiam si prius non valuisset, quod præclare etiam idem Cardinalis f. explicuit.

72 *Vndecimo*, quod hoc consequitur peccare primo, qui carens potestate ad dispensandum, commutandum, redimendum, vel irritandum votum, aliquid horum fecit.

Secundo, qui habens tantum potestatem ad redimendum, vel commu-

commutandum, qualem habet multi cōfessarij virtute bullarū aut Iubilēorū electi, dispensat super voto, vel ipsum irritat & nullū facit, iuxta iura q̄ quatenus habet, malè facere eū, qui extra territorium suum, vel potestatem sibi cōcessā aliquid facit, imo & actus ab eo factus nō valet, vt sentit Caietan. h̄ quod etiam i diximus, p̄sertim quod vti iurisdictione, quam quis non habet, peccatum est lethale, secundum S. Thom. receptū.

Tertio peccat, qui ex ordine Mendicantiū ad Canonicos regulares vult transire ex dispensatione Pape, & quia intellexit illam se obtinere non posse, nisi prius habitū dimittat, ob id eū dimisit, & aliquando seculari veste indutus incessit, & postea eam dispensationem impetrans huiusmodi diabolicam allusionem subicit, vt l̄ comprobauimus. Quocirca huiusmodi religioso consulendum est id quod sep̄ complures admonuimus, vt videlicet ad pristinam illam suam religionem reuertatur, vel iterum supplicet summo Pontifici, vt ea taciturnitate non obstante, dispensationem ratam & validam esse velit.

Quarto, qui cū esset superior, potestatemq; haberet irritandi, vel obliterandi aliquod votum, in ipsum consensit: postea vero sine rationabili causa, ipsum ex mera malitia, vel proprio impulsu affectu, vel fingens illud votum in maximum vergere p̄iudiciū, irritat & annullat, cū parum aut nihil inde emanaret nocimenti, secundum p̄dictum Cardinal. Caietan. a Quo tamen adiecit, subditos non peccare, si non adimpleant vota, quod fuit ita perperam irritatum, sicut etiam superiores nihil peccant, dum legitime irritant subditorum vota solum prohibita voluntate sua, sine causa aliqua & malitia, antequam illa approbentur, quoniam in hoc suo iure vtuntur. b

Quinto, qui votum à parentibus suis, vel alijs factum, & à se ratificatum non implet: non autem si non ratificauit, nisi antimo seipsum obligandi ad nihil amplius, quam ipse voluerit.

Quis super voto dispensare, aut illud commutare valeat.

- 75 *Dispensant soli prelati Ecclesiastici circa vota.*
- 75 *Papa solus dispensat super voto solemnī, & his quinque.*
- 75 *Episcopalem iurisdictionem habens an in hoc aquetur Episcopo.*
- 76 *Episcopus vt dispensat in voto continentie perpetue.*
- 76 *Dispensans & dispensatio super voto absque iusta causa vt peccant.*
- 77 *Dispensandi vna causa super voto est lenitas vouendi, &c.*
- 78 *Voto res oblata cui d̄beatur facta dispensatione.*
- 78 *Votum omne tollit professio religionis: sed non iuramentum quod patet proximum tangit.*
- 79 *Votum qui commutare potest an possit dispensare.*

2 Arg. c. 2. de constit. l. 6. & l. 11. ff. de iurisd. om. iud. h 2 2. qu. 28. art. 12.
i In c. quando de iureiur. x 2 2. qu. 60. art. 6.

i In prel. ca. si quando de recipi. & excep. nu. 4.

2 2. qu. 28. ar. 2.

b Cap. puella cap. illud, 20 q. 2. c. nō luit & c. manifestum, 32. q. 5. c. Si licet, eū ei rōnorat, per omnes, de voto.

80 *Voti commutatio vi*
80 *Votum castitatis bis*
80 *Vota futura includit*
80 *Peccata futura inclu*

75 **C**irca hoc dicimus bene potestatem per rationem quare dicit per illud: *Nam quia non potest quis etiam in melius, nisi in pulchre declarat Caietaneque alius, cui non f*

Secundo dicimus, quod peculiarare habet, potest super voto perpetuae Hierusalem, vel Romam quāuis nullus tē Papae referuet, p̄ter hoc, quando ex deo iuxta tamen Romanam uaganti Sixti III. c. o Vnde secundum aliquos quinque tentaret abster, p̄nam etiā exco non est verū, nisi de i Papae Sixti III. ablo tur, vt post Syluestru ceteris autem votis a re, vt Episcopi, vel qu quamuis Panormiti his concedat, sed non

Tertio, quod Prælati dictionem quasi Episcopi nocet, q̄ nisi ad hoc p niantur. Verum est ta rum suorum vota irr imo & dispensare si quasi Episcopalis rep qui sentisse videantur
Quarta dicimus, quod test dispensare super sacri ordinis suscepti rum sententiam, affi solemnī per professi cessitas, secundum i quam o nos p copiof

- 80 Voti commutatio vi Cruciate faciendā est in eius utilitatem.
- 80 Votum castitatis bis frangit quæ nubis & consummat.
- 80 Vota futura includit potestas dispensandi.
- 80 Peccata futura includit potestas absoluendi.

75 Circa hoc dicimus primo, quod soli prelati Ecclesiastici habent potestatem dispensandi & commutandi vota, propter rationem quam S. Thomas communiter receptus reddidit per illud: *Nam ego quod donavi, &c.* Dixi, *Et commutandi*, quia non potest quis auctoritate propria commutare votum etiam in melius, nisi manifestum sit illud esse gratius Deo, ut pulchre declarat Caietanus neque consequenter Confessarius, neque alius, cui non sit data facultas commutandi vota.

Secundo dicimus, quod solus Papa, vel qui potestatem ab ipso peculiare habet, potest super quinque votis dispensare, scilicet, super voto perpetuæ continentie, religionis, peregrinationis in Hierusalem, vel Romam, vel ad S. Iacobum Compostellam. Et enim quavis nullus textus reperitur, qui omnia ista vota soli Papæ referret, præter votum in Hierusalem, a quinimo neque hoc, quando ex deuotione, & non in subsidium terræ sanctæ fit, iuxta tamen Romanæ curiæ titulum, qui satis colligitur ex extranaganti Sixti III. c. omnia hæc sunt summo Pontifici reservata. Unde secundum aliquos, quicumque inferior ab aliquo istorum quinque tentaret absoluere, præterquam quod peccaret mortaliter, penam etiā excommunicationis incurreret, quod tamen non est verum, nisi de illo, qui ex facultate vel cōcessione eiusdem Papæ Sixti III. absolueret, quoniam de tali tantum ipsa loquitur, ut post Syluestrum e & Angelum f nos g expressimus. In cæteris autem votis alij prelati inferiores poterunt dispensare, ut Episcopi, vel qui iurisdictionem Episcopalem sortiti sunt, quamuis Panormitanus, h solam commutandi potestatem illis concedat, sed non est verum propter ea, quæ ipse i docuit.

Tertio, quod prelati inferiores Episcopis, non habeant iurisdictionem quasi Episcopalem, nihil tale possunt, secundum Innocentium, nisi ad hoc præscriptione, vel privilegio peculiari muniantur. Verum est tamen, prelatos regulares posse religiosorum suorum vota irritare, id quod etiam Syluester m asseruit, imo & dispensare si sunt exempti, quoniam eorum iurisdictione quasi Episcopalis reputatur, n alias vero minime, quidquid alij qui sentisse videantur.

Quarta dicimus, quod nullus præter summum Pontificem potest dispensare super voto continentie solemniter emisso per sacri ordinis susceptionem, iuxta communem omnium doctorum sententiam, affirmantium illum posse dispensare in voto solemniter per professionem facto, si grauissima aliqua adsit necessitas, secundum Innocentium, & glossam communiter receptam, quam o nos p copiose roborauimus.

d 2. qu. 82.
art. 12.
e 2. ad Cor. 2.
f Præfatio
art. 12
a Per cap. ex
multa, de vo-
to adiuncta
glo. sing. ver.
incumbit.
h Secundum
Pan. in dido
cap. ex multa
quem ibi se-
quitur Ra-
uennas.
c Et si domi-
ni, de pen.
& remiss.
d Per dictam
extranag.
e Verb. exco-
munic. 7. casu
32.
f Verb. exco-
munic. 5. parag.
31.
g Super ean-
dem extra-
nagant.
h Ca. propa-
suis, de cōce-
prab.
i In ca. 1. de
voto.
k In d. ca. 1.
de voto ab
Hostien reli-
quique om-
nium, com-
muniter re-
cepti. & a Pa-
nor. in d. ca. 1.
explicatur.
l Sicut dictum
est supra, n. 67
m Verb. vo-
tum, 4. qu. 3.
n Iuxta glo-
sing. & recep-
elem. r. de
rebus Eccle-
siar. non a-
lienatam.
o In ca. cum
ad monast. de
statu monac.
p In c. litem-
ras, de rebus
spoli.

cessitas, vel utilitas publica, quæ tamen non requiritur, sicut quidam senserunt: satis est enim ut sit utilitas priuata. e

c Arg. c. 1. & a. de voto.

Octavo, quod superior, qui votum comuratur, debet perpendere voueris qualitatem & expensas, quas facturus esset in explendo voto peregrinationis, vel aliorum similium, ultra illas, quas domi suæ facturus esset, illasque omnes in alia pia opera conuertere, laborem autem itineris in ieiunia, & orationes mutare, secundum Angel. d iuxta quem, votum ieiunandi à paupere emissum minoris redimi potest, quam votum diuitis. Item si impedimentum sit temporarium, tunc solum dilationem aliquam temporis concedere potest.

d Verb. votū, 4. parag. 13.

78 Nono, quod quamuis aliqui crediderint, munus voto promissum dandū esse illi, cui promissum est, etiam consecuta voti dispensatione, aut commutatione, oppositū tamē verius arbitramur, iuxta mentē S. Thomæ, e Angeli, f & Syluestri. g Id quod Caietanus efficaciter probat, h & nos efficacius: i Potest enim dispensari in tali voto sine consensu eius, cui vouetur, ut ibi efficaciter probamus. Porro quemadmodum vna ex legitimis causis ad votum castitatis commutandum, est magna fragilitas, quam vouens in seipso experitur ad obseruandum votum, & ob quam se credit non adimpleturum, quod vouit: k ita etiam certissimum est, quodcumque aliud votum posse in religionis votum permutari, l etiam si sit Hierosolymitanum. m

e In 4. libi. sent. dist. 38. qu. 1. art. 3. & 2. qu. vlt. art. 3. f Verb. votū, 3. cap. 16. g Verb. votū, 4. q. 1. h Tomo 2. opuscul. 11. q. 1. ac voto non nubendū i In tractate de redditibus ecclesiasticis qu. 1. moni. 60. nu. 1. k Angel. verbo votum, 4. parag. 6. l Caietan. in sum. verbo votum commutatio. m Cap. scripturæ, de voto

79 Decimo dicimus, quod licet quilibet simplex sacerdos possit à quocūque peccato, & quacumque excommunicatione, & fractione voti in articulo mortis absolueri, non tamen potest aut in votis dispensare, aut aliquod illorum comutare. Etenim sola peccatorum absolutio, non autem votorum dispensatio vel commutatio illis conceditur, secundū mentem omnium doctorū quod etiam explicuit Syluester. n Quod quidem etiā in multis libralis videmus accidere, nosque etiam o comprobauimus eū, qui non habet ampliorem auctoritatē, quam commutandi, non posse dispensare, & qui non habet potestatem nisi ad dispensandum, non posse commutare, cum ista inter se sint valde diuersa, & potestas & priuilegium dispensandi possit aliquid operari, absque eo quod ad commutationem extēdatur.

n Verb. votū, 4. q. 13. o in parag. in Leuitico nou. 27. nu. 1. & seqq. p Lib. 7. q. 3. art. 3. de iust. & iur.

Illud autem, quod Sotus p asseruit, forte rem non adeo perpendens, scilicet, eum, qui habet potestatem ad dispensandū, quod amplius est, habere etiam ad commutandū, quod minus est, forsā verum est in illis, qui sunt huiusmodi auctoritatem sortiti iure communi, & tanquam ordinarij, non autem in his, qui priuilegiorum vi, & tanquam delegati eandē adepti sunt, & notatur in capit. 1. b vbi post alios resoluit Decius, priuilegium ita interpretandū, ut aliquid operetur contra ius: sed dato aliquo tali, in reliquis est restringendum; quia priuilegia sunt restringenda. c

a Arg. cap. priuilegia 20. dist. & cap. tane, & cap. porro, de priuileg. b De rescriptis. c Dico cap. porro de p̄s. ull.

Vndecimo dicimus, quod Papa Innocētius VII. concessit concessariis

valet, sensus h... a voto... culum... emus, pe... petuo, s... ludanum... re possen... b In hoc... inio lice... o Angel... tiarie pre... quam ipse... ficientem... ū; nō po... & votū ca... m respon... se propo... videntur... nmū Pos... dispēsa... iusta cau... quatenus... ptū, quod... significat... l in nō... s derogat... illis poss... iurament... e sequen... ā antist... os omne... elatis se... Est tamē... am ipsi... est fact... es post... ementum... a explic... us. n... fandum... & per illi... d exequ... ndū. Ha... nocumē... ta, de que... e arbitrio... fficit ne... cessariis)

192 De votorum dispensat. & commutat.

confessarijs rite presentatis ex Ordine fratrum Minorū, vt possint in omnibus votis dispensare, in quibus possunt Episcopi, præterquam in voto peregrinationis vltra duas diuitas, in concessione 115. quod etiam commemorat Compendium privileg religion. Idē etiam possunt confessarij Ordinis Dominicani, & aliorum qui privilegiorū Ordinis S. Francisci sunt participes.

Decimo dicimus, quod aliqui simplices in eo sunt errore, vt si nūl atque diploma siue bullam acceperunt, in qua Papa concedit, vt confessarius possit certa illorum vota vel commutare vel dispensare, credāt se statim à suis votis liberari. Etenim aliud est committere potestatem dispensandi, vel commutandi, aliud vero dispensare & commutare: d quocirca ab ipso confessario petere debēt, vt sua vota in alia opera pietatis commutet, aut dispenset. Enimvero nisi cōfessarius fuerit requisitus, imo etiam si fuerit, nisi dispensauerit, aut commutauerit, licet alias ab omnibus peccatis absoluat, & plenariam indulgentiam illis concedat, vota adhuc, sicut antea, in suo vigore perseverant.

Decimotertio, quod etiam si votum neminem alium, etiam si sit hæres, quam ipsum vouentem obliget, quoad obligationem personalem, sicut dictū est, neque quoad reālē ex vi voti, obligat tamen eū ex vi pacti, contractus & promissionis, eo modo quo obligaret eū iuramentum alterius: e quamobrem populus qui nūc est, tenetur ad implēda vota de obseruatione festiuitatis aut aliarū rerū eiusdem populi qui eētum ab hinc annis precessit, quandoquidem est vnus idemque populus, fuit ex vi voti, quia est idem populus, aut saltem ex vi contractus & promissionis, quæ in successorem vniuersalem pertransit. g

Admonemus insuper confessarios, qui vota per bullas Cruciatæ commutant, quod cōmutatio in vtilitatē ipsius Cruciatæ fieri debet, in quo multi errant, commutantes ea in ieiunia, orationes, peregrinationes, missas & elemosynas pauperum, quia tenor bullæ habet, vt huiusmodi commutatio fiat in vtilitatem Cruciatæ: & idem dicendum est de his, qui commutatio virtute Iubilæorum, aut aliarum gratiarum, quæ præcipiunt hoc facere in vtilitatem aliquorum locorum particularium.

Decimoquarto, quod quæsitū est nuper à nobis: An qui contra simplex castitatis votum contraxit matrimoniū, teneatur ingredi religionem, antequā illud consummet; cum illo modo suum votū persoluere possit, & non alio? Et Syluestro b vultū fuit, quod sic, & Soro quod non, & nobis prima frōte opinio Soti verior visa fuit: quia votum ingrediendi religionē non fecit, & quia videtur sufficere, vt suum votū non petendo debetum impleat, quamuis reddendo petendum, matrimoniū consummat. Sed postea omnibus satis perperentis Syluestri verior visa est, tū propter eius rationem, tum quia omne votū oblatū oportunitate persoluendum est, & oportunitatē in id adesse se negari non potest, antequam matrimoniū consummetur.

d Ca. eratū & c. relatum de offic. del. a. non dicitur si cui nullus, de prab. li. 6. & ca. 1. si super gratiam, de offic. delega. eodem lib.

e Ca. ex parte, de censib. & notatur in ca. 2. de pact. li. 6. & in ca. cū C. laicus de foro cōp. & Fel. in c. cū sit, nu. 9. eod. tit. f. C. denique 7. quæ 7. vbi gl. 1. proponitur, de iudic. g. li. 2. C. de hæred. adion.

a Arg. l. illud ad l. a. qui.

b Verb. m. matrimonium, 7. quæ 5. c. in 4. l. sen. c. 1. q. 2. art. 1.

d tum quia S. Th. cum castitatis ma peccat, quod veru summatū, ad seru seruari sine ingre gressum religioni propinquum feo lis ad illud oblig quod votum relig matum matrimo tione, quam quoe castitatis conueni

Ex quo sequitur, q mius, quā simplex est, quia qui religio post matrimoniū quia votū religion castitatem, quam a ligionis seruanda matrimonium, & c nis votum, postea satione potest: qua iusta dispensatione laris conclusio. Qu tatem vouit, & ma duo peccata cōmis mando: quamquam & verū esset, si vera

Quibus omnibus ciatam potest quis missis, non tamen ste. Tū quia omnes Iubilæa, & alia indu includere peccata f vota futura, quoru test per rationes qu mus contra glossam ta. Tum quia facult Legatis ad dispensa tura. Tum quia com mutant vota fac

De præcepto

81. Blasphemia quid? 82. Blasphemia est cont ceptio, &c.

Et tum quia S. Tho. & Richardus e tenent, quod qui contra votum castitatis matrimonium contraxit, consummando illud peccat, quod verum non esset, si post contractum, & non consummatum, ad seruandum votum castitatis non teneretur, quod seruari sine ingressu religionis nequit. Neque obstat, quod ingressum religionis formalem non vouit, quia sufficit aliud illi propinquum fecisse, ex quo, & eius transgressione vna virtualis ad illud obligatio nascitur. Tum quia idem Sotus faterur, quod votum religionis post contractum, & nondum consummatum matrimonium, ad sui ingressum obligat, & non alia ratione, quam quod adhuc persolui potest, & eadem ratio voto castitatis conuenire videtur.

d Cap. comm-
mulum, de
sp. n. lib.
c. 14. d. 37.

Ex quo sequitur, quod votum religionis, quoad hoc, non est firmitus, quam simplex castitatis, & quoad alios effectus infirmitus est, quia qui religionis ingressum vouit, fornicatio nec ante, nec post matrimoniū contra illud peccat, at qui castitatem vouit, sic, quia votū religionis ante professionē non magis ad seruandā castitatem, quam ad ieiuniū, & alias cęremonias, & statuta religionis seruanda obligat. Vnde sequitur, quod qui contraxit matrimonium, & consummauit contra solum simplex religionis votum, postea reddere & petere debitum sine alia dispensatione potest: quamuis qui contraxit contra votum castitatis, iusta dispensatione ad id indiget, quæ est quotidiana & singularis conclusio. Quibus omnibus est consequens, quod qui castitatem vouit, & matrimoniū contraxit, & postea cōsummauit, duo peccata cōmisit: Vnum in contrahendo, alterū in cōsummando: quamquam Sotus tenet, non nisi vnum committere, & verū esset, si vera esset eius altera opinio superius refutata.

Quibus omnibus adde, quod Sotus a tenet quod per Cruciatam potest quis absolui à peccatis post eam concessam commissis, non tamen dispensari in voto post eam facto, sed non reſte. Tū quia omnes rationes, quæ adducuntur ad probandum Inbilatā, & alia indulta ad absoluendum à peccatis concessa, includere peccata futura, nisi excipiantur: concludunt etiam vota futura, quorum relaxandi potestas in eis fit, vt videri potest per rationes quas nos in tractatu de indulgentijs b asseruimus contra glossam, c quæ tenuit non includere futura peccata. Tum quia facultas, quam sancta Sedes Apostolica facit suis Legatis ad dispensandum super votis, extenditur ab eis ad futura. Tum quia commissarij Cruciatarum passim relaxant, vel commutant vota facta post illas concessas.

a Lib. 7. q. 4.
ar. 3. de iust.
& iur.

b Super p-
rag. in Lem.
de pecc. d. 1.
& not. 34. n. 4.
c Extrauag.
de pœn. &
remiss.

De præcepto secundo, quoad blasphemiam.

§1 Blasphemia quid? & est duplex, mentalis & vocalis.
§2 Blasphemia est contraria confessioni fidei, num. 83. Et secundo præcepto, &c.

N

§4 Blasphemia

194. De blasphemia & quomodo Deus, &c.

84. Blasphemus quomodo absolendus.

85. Blasphemus quis iocando aut turpiter nominando, & peccat.

86. Maledicens creaturis quis blasphemus.

87. Blasphemus an sit, qui cantilenas profanas diuinis admiscet.

88. Interrogatus quod scit, qui & vt iuste negat.

89. Iuramentum quod ligat post, ad quod ligat cum fit.

81. **D**E blasphemia, quæ etiam per hoc secundum præceptū vetatur, dicimus primo, quod secundum Ambros. d. Alexand. Alensem, & S. Tho. f. communiter receptos, Blasphemare est dicere tacite, vel expresse, verbo vel scripto contra Deum, aut eius sanctos quidpiam contumeliosum; quod quidem fit, vel tribuendo Deo quod illi non conuenit; vel auferendo quod conuenit; vel tribuendo creaturæ quod solius Dei proprium est: quod si sola mente dicitur, est blasphemia mentalis, si verbo, vocalis: si autem scripto, scripta.

82. *Secundo dicimus*, quod blasphemia est confessioni fidei, & charitati diuinæ contraria, & diuino honori videtur derogare, & propterea peccatum est mortale grauissimum, secundum S. Tho. communiter receptum. *a* Quamuis neque blasphemia exterior, neque interior, secundum se tantum sit dicenda hæresis: aliud est enim credere, aliud dicere, etiam si sola mente dicatur; & blasphemia in dicendo, hæresis autem in credendo consistit, secundum vtrumque Thomam; *b* vbi adicit Junior tribus modis contingere aliquid dicere, scilicet desiderando, præcipiendo, affirmando.

83. *Tertio dicimus*, quod nullus blasphemus debet absolui, etiam in foro conscientie, absque eo, quod arbitrio seueri cuiusdam confessarij grauissima illi pœnitentia imponatur: quod statum Concilium Lateranense vltimum, e sub Leone X. quod nos in capite inter verba d. transulimus, & elucidauimus.

Quarto, quod interrogatus: An teneatur quis corrigere alterum, quem blasphemantem audiuit, quamuis emendatio non speretur? Respondi, quod sic, & quod id acriter facere teneatur si sine suo periculo tacere potest, vt sancitum est à præcitato Concilio Lateranensi.

84. *Quinto*, quod contra hoc secundū præceptū, quatenus blasphemiam vetat, peccat mortaliter, primo, qui blasphemat contra Deum, vel sanctos, his vtens loquendi modis, *Pigeat Deus*, vel *Doleat Deus*, *Non credo in Deum*, vel *denego*, aut *maledico Deum*, &c. vel dicens, Deum non esse misericordem, non seruare iustitiam esse acceptatorem personarum, non videre quæ aguntur in mundo, aut non curare humana, aut illum iniuste punire, vel hoc aut illud non posse efficere, vel tribuit homini quod soli Deo conuenit, quale est, hominem beatum facere, vel posse ventura prænoscere, secundū prædicta: quamuis iocose ista diceret, si attendit, quid verba significat, & cū deliberatione illa

d In li. 4. de paradiso.
e Par. 2. summa, q. 148.
f 2. 2. qu. 13.
Blasphemare quid.

a 2. 2. qu. 13.
art. 1. 1. & 3.

b Dist. qu. 13

c Sess. 9. pag. ad abolendam.
d 1. qu. 3. conclus. 6.

protulit. Is enim cæcatus in similia ba significarent, secundū S. Th. f. S. lter delinquit, etiam ipsumq; statim per quidquæ ad rem fat ginē habeat, vel ex ca rem illicitam, se Panorm. i cuius di exterior. Neq; satis consideratio ex de salutis contemptu Syluestri, a dum phemix causam de quod pronūciat, nō 85. *Secundo* peccat nominat, pudenda plicans, & aduerten e quamuis vti istis m sanguinē eius, siue iur blasphemia; d quon tur habere corpus & quantū Deus; de qu 86. *Tertio*, qui malec tum est creatura De cere Deum; si tamen liquid amplius, tunc consequenter venial 87. *Quarto*, qui diu turpes admiscet, siu ferantur, vel patitur, cultui ecclesiastico, & quæ nos etiā in Ench decreuit nunc Cōc. T cimus; quod si aliqu licere recreandi anim vsum & consuetudin illicitum, & scelus eff rentur quidē à tanto non videri lethale cri ua, vana & profana, & qui iam sunt præmon qui in nocte Natalis sibi iniuicem occinun pore, quo dicturi lect 88. Rogatus autem, A

protulit. Is enim, si tantum iræ furore correptus, & passione excacatus in similia verba prorupit, ut quid diceret, quidue verba significarent, minime aduenteret, tantum venialiter peccaret, secundum S. Th. Si vero attedit esse verba blasphemie, mortaliter delinquit, etiam si repentina correptus ira verba prorulerit, ipsumque statim poenituerit illa dixisse, secundum eundem. g Neque quidquam ad rem facit, an subitanea illa ira ex iniusta causa originem habeat, vel ex ludo, ebrietate, vel aliqua occupatione circa rem illicitam, secundum Angelum, h etiam si contrarium teneat Panorm. i cuius dictum est verum, quantum attinet ad forum exterius. Neque satis est ad peccatum mortaliter, quod talis inconsideratio ex deprauata quadam consuetudine cum propria salutis contemptu coniuncta, vel ex culpa lata procedat, iuxta Syluestrum, a dummodo illa inconsideratio prolationi talis blasphemie causam dederit, hoc est, quod si animaduenteret id quod pronunciat, non pronunciat illud, secundum Caietanum. b

85 Secundo peccat mortaliter, qui Deum vel Sanctos iniuriose nominat, pudenda ipsorum membra proprijs nominibus explicans, & aduertens quod dicit, etiam si iocandi gratia id faceret, e quamuis uti istis modis loquendi, puta, *Per corpus Domini, Per sanguinem eius*, siue iurando, siue cum alio contendendo, non est blasphemia, d quoniam post Christi incarnationem Deus dicitur habere corpus & sanguinem, in quantum homo, non autem in quantum Deus, de quo in additione, cap. quando e copiosi diximus.

86 Tertio, qui maledicit alicui creature ratione carenti, in quantum est creatura Dei: est enim blasphemia perinde ac maledicere Deum, si tamen simpliciter maledicit, non intendendo aliquid amplius, tunc solum erit verbum otiosum & vanum, ac consequenter veniale tantum, quod etiam placuit Caietano. f

87 Quarto, qui diuino cultui cantilenas seculares, profanas & turpes admiscet, siue illa voce humana, siue alio organo proferantur, vel patitur, aut procurat ut misceatur, quoniam in hoc cultui ecclesiastico, & Deo ipsi irrogatur iniuria, iuxta Caiet. g que nos etiam in Enchirid. de Orat. h sequuti sumus (quod ipsum decreuit nunc Conc. Trid.) i vbi etiam cum eodem Caietano adiecitimus, quod si aliqui pre rustica simplicitate existimarent ista licere recreandi animi gratia, quoniam vident communiter in his usum & consuetudinem inualuisse, si tamen intelligerent id esse illicitum, & scelus esse mortale, nullatenus id facerent, excusarentur quidem a tanto, sed non a toto. Nunc autem dicimus nobis non videri lethale crimen, nisi cum cantilena est turpis & lasciuia, vana & profana, & cantatur durante diuino officio ab his, qui iam sunt premoniti id non licere. Idem asserimus de his, qui in nocte Natalis Domini turpes rhythmos, vel scommata sibi inuicem occinunt, vel execrationes quasdam interserunt tempore, quo dicturi lectiones petunt benedictiones, ut diximus. k

88 Rogatus autem, An ille qui furatus aliquid interrogatur a

e Secundum Bernar. de Bull. 1. part. sermone 10.

f 2. 2. q. 12. 2. 2.

g Vbi supra.

h Verb. blasphemia, par. 6. I. c. statutu, de maled.

a Verb. blasphemia q. 4.

b In summa verb. blasphemia.

c Ang. in interrogacione 1. precepti. d Caiet. vbi supra.

e De consec. di. 1.

f 2. 2. q. 13. art. 1.

g 2. 2. q. 91. & in summa. verb. organorum vsus. h Ca. 1. 6. nu. 42. & 48. i Sess. 22. in decreto de obseruandis, & euitandis in celebratione Missæ.

k In dicto 2. 16. nu. 41.

N z

iudice

iudice incompetere, vel alio sine iuris ordine legitimo, vtrum tale quid sit furatus, possit secreta conscientia responderere verbo absolute & simpliciter, se id non esse furatum, intelligendo intra mentem & tacite penes se, quod non est furatus illo die, mense, vel anno, puta anno millesimo quingentesimo septuagesimo primo, vel secundo &c. Respondi affirmatiue per fundamenta solida & irrefragabilia, quæ pro Paludano, Gabriele, & Adriano, & alijs plerisque tenentibus & affirmantibus præfato modo respondentem non mentiri, adduximus infra. ^a

^a Ca. 23. ar. 45

89 Rogatus item, An iuramentum de actu, qui tempore iuramenti est illicitus, liget iurantem pro tempore, in quo fuerit licitus: puta, iuravi nunquam ingredi talem domum odio matris meæ, quæ eam inhabitat, qua mortua, incipit habitari ab alia, quæ potest esse mihi occasio peccati: Respondi partem affirmantem esse veram in iuramento generali, & apto comprehendere eundem actum, tam tempore, quo est illicitus, quàm quo est licitus: partem vero negatiuam in iuramento speciali, vel restricto ex natura verborum, vel ex causa, ob quam fit, vel alijs circumstantijs ad actum illicitum pro tempore quo est illicitus. Exemplum primi. Iurauit quis generaliter seruare omnia statuta Ecclesiæ. N. inter quæ tempore iuramenti inuenitur vnum factum contra canones ab Episcopo, & capitulo, cuius obseruantia est illicita, ^b postea vero confirmatur illud ex certa scientia à S. Sede Apostolica, quo eius obseruantia fit licita, is tenebitur seruare illud statutum post confirmationem Papæ vi iuramenti, cum comprehendatur sub illo, & possit seruari sine interitu vel dispendio salutis æternæ. ^c Item iurauit quis generaliter, nunquam intrare talem domum nulla adiecta causa speciali, quod per prædicta, ^d temerarium siue vanum est, si tamen postea incipit inhabitari ab aliqua, cuius confortium teneatur ille vitare, pro tempore inhabitationis illius ligabit eum iuramentum, quia nec ex natura verborum, neque ex causa, vel alia circumstantia restringitur ad solum tempus, quo illicitum, vel temerarium, aut vanum est. Exemplum secundi. Iurat quis nunquam intrare talem domum, donec mater eius eam inhabitauerit, vel ob causam finalem euitandi eius bonam conuersationem, quod illicitum est, si postea alio migrauerit mater, & eam inhabitare cœperit alia, cuius conuersatio esset magna peccandi occasio tali iuranti, poterit quidem intrare illam sine violatione iuramenti, quanquam alia de causa deberet id euitare, quia iuramentum illud fuit restrictum ex natura verborum, vel ex causa finali ad tempus, quo erat temerarium, vel illicitum; & actus agentium non operantur ultra intentionem eorum. ^e

^b Argum. ea. quod super ijs, & eorum quos ibi citat Fels. de maiori. & obedient. ^c Arg. si vero, de iure iur. & cap. quamuis, de pact. l. 6. ^d supra n. 22. & seq.

^e L. non omni, ff. si certu per. & ca. fin. de præb.

1 Festi dies o
2 Festi obseru
2 Festi diebu
2 Finis prace
3 Seruilia op
3 Seruilia sep
4 Festa vt p
5 Festi quod
5 Festa induc
6 Festa sua o
6 Fests dies

1 C Irea h
dies o
no naturali
a comproba
mata, b & c
tamen The
mum, & Re
& Angelus
uos esse, q
Veruntame
quamuis i
sum hono
in nouo te
manum de
seruilibus
cet, i quo ip
nouo testam
tauerit, qu
ad summu
testameto
seruari, no
licet id præ
in nouo te
Apostoli a
Dominicu
runt. Vno
diam & ob
2 Secundo

De